

تأثیر هویت‌های مکانی بر جهت دهی به الگوی فضایی رأی

(نمونه پژوهشی: حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان)

مراد کاویانی‌راد (دانشیار گروه جغرافیای سیاسی دانشکده علوم جغرافیایی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران)

kaviani@khu.ac.ir

هادی شاکری (دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران)

hadishakeri64@gmail.com

تیمور جعفری (استادیار و عضو هیئت علمی گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه کوثر بجنورد، بجنورد، ایران)

tei.Jafarie.53@gmail.com

چکیده

ادراک محیطی به همراه حس تعلق مکانی افراد در جهت‌دهی به آراء آنها نقش جدی دارد. از این‌رو، در حوزه‌های انتخابیه‌ای که از تنوع فرهنگی زیادی برخوردارند، هم‌آوردی برخاسته از تنوع هویت‌های مکانی در آفرینش و زدایش آراء نامزدهای انتخابات، نقش جدی در حذف یا برآمدن نامزدها دارد. وضعیتی که همراه با نادیده گرفتن منافع همه ساکنان حوزه انتخابیه، ناکارآمدی احزاب سیاسی و حذف بسیاری از شایستگان نمایندگی است. این وضعیت کمابیش در انتخابات مجلس شورای اسلامی غیر کلانشهرهای کشورمان وجود دارد. حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان در استان خراسان شمالی قلمرو فرهنگ‌های گوناگون زبانی و مذهبی است؛ که این تنوع خود را بارها بر نتیجه انتخابات تحمیل کرده است. مقاله حاضر با هدف بررسی همانندی‌های هویتی (زبانی و مذهبی) در قالب هویت‌های مکانی روی شکل‌دهی به الگوی فضایی رأی در این حوزه انتخابیه تهیه شده است. روش‌شناسی حاکم بر متن ماهیتی توصیفی-تحلیلی دارد. آمار و اطلاعات مورد نیاز پژوهش به روش کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه) گردآوری شده و سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد واکاوی قرار گرفته است. نتیجه پژوهش نشان داد که: ۱- برخاسته از عنصر هویت مکانی و بیشینگی جمعیت، گرد زبانان حوزه در بیشتر دوره‌ها دست‌کم یک نامزد کردزبان برگزیده‌اند. ۲- شهرستان مانه و سملقان به دلایلی چون همانندی فرهنگی، قومیتی و جمعیتی غالب کردزبان در بیشتر دوره‌ها یک نماینده منتخب داشته است و ۳- عناصر هویت مکانی مانند تعداد جمعیت همشهری و

همزبان کاندیدا، قومیت، هم‌زبانی، جمعیت قوم و هم‌زبانان کاندیدا، هم‌شهری بودن کاندیدا به ترتیب بیشترین تأثیر را در رأی‌آوری یک کاندیدای نمایندگی مجلس شورای اسلامی در سطح حوزه انتخابیه دارند. و بالعکس تعلق کاندیدای مجلس به حزب خاص، نظر ریش‌سفیدان و بزرگان طوایف، تجربیات و تحصیلات و اصلح بودن کاندیدا به ترتیب از اهمیت کمتری در رأی‌آوری و منتخب شدن فرد کاندیدا دارند.

واژگان کلیدی: هویت مکانی، جغرافیای انتخابات، الگوی فضایی رأی، حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان.

۱- مقدمه

بخش عمده‌ای از ماهیت پایگاه رأی‌آوری داوطلبان انتخابات مجلس تابع هویت مکانی آنهاست. میزان و شدت این عامل در کشش و رانش آراء نامزدها در همه کشورها وجود دارد. بر این اساس، الگوی فضایی رأی در بسیاری از جوامع تابعی از هویت‌های مکانی نامزد انتخاباتی و هویت رأی‌دهندگان است. داده‌های موجود گویای آن هستند که، به هر میزان دموکراسی توسعه یافته‌تر باشد، به همان نسبت رویکرد رأی‌دهندگان ماهیت و سرشتی ملی محور و گرایش به انتخاب نامزد توانمندتر بیشتر خواهد بود. هر چند ایران سابقه دموکراسی بیش از صد سال دارد، اما بسیاری از شاخص‌های دموکراسی در کشورمان با کاستی‌هایی مواجه است. به این مفهوم که به هر میزان مقیاس انتخابات مانند انتخابات مجلس و شوراهای اسلامی خردتر باشد، نقش هویت‌های مکانی نمود بیشتری می‌یابد. حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان و ... از آن دست حوزه‌های پر تنوع فرهنگی (زبانی و مذهبی) است که هویت‌های برخاسته از این تنوع نقش مؤثری در آفرینش یا زدایش پایگاه رأی‌آوری نامزدهای انتخاباتی مجلس شورای اسلامی داشته است. از اینرو، درصد بالایی از آراء نامزدها و نمایندگان غیر کلان‌شهرها بیش از آنکه تابع توانمندی و کارایی آنها باشد، تابع آرائی است که به صرف هم‌شهری و هم‌زبانی با رأی‌دهندگان به دست می‌آورد. بی‌گمان، چنین شناسه فرهنگی-سیاسی بازدارنده حضور نامزدهای باصلاحیتی خواهد بود که چنین پشتوانه‌هایی را یا ندارند یا چندان قوی نیست. استان خراسان شمالی یکی از استان‌های نوپا و کوچک کشور است که سه حوزه انتخابیه دارد؛ در این میان، حوزه انتخابیه بجنورد شامل شهرستان‌های بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان از نظر وسعت و جمعیت بزرگترین حوزه انتخابیه استان به شمار می‌رود. ساکنان این حوزه از نظر زبانی شامل گویش‌وران زبان‌های کردی (گرمانجی)، ترکی، ترکمنی، تاتی و بلوچی است. ساکنان این حوزه از نظر مذهبی پیرو مذاهب شیعه و اهل سنت (حنفی) هستند. بر بنیاد شناسه‌هایی که برشمرده شد، گوناگونی زبانی و مذهبی کارکرد بالایی در جهت‌دهی به آراء رأی‌دهندگان داشته است. مشخصه‌ای که

نقش بازدارنده‌های در برآمدن نمایندگان توانمند داشته است. در حوزه‌های انتخابیه ناهمگون، هویت مکانی از راه تحریک عواطف و منافع گروه‌های قومی و زبانی در جهت به الگوی فضایی رأی تأثیر می‌گذارد. مقاله حاضر بر این فرضیه استوار است که: همانندی‌های هویتی (زبانی و مذهبی) در قالب هویت‌های مکانی، اساسی‌ترین عامل شکل‌دهی به الگوی فضای رأی در حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان است.

۲- روش‌شناسی تحقیق

روش‌شناسی حاکم بر مقاله حاضر نوعاً توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات و داده‌ها نیز کتابخانه‌ای (کتاب، مقالات، سالنامه‌های آماری، گزارش‌ها، پایان‌نامه‌ها و اینترنت) و پیمایشی (پرسش‌نامه) است.

۳- مفاهیم نظری

۳-۱- هویت مکانی:

مکان واحدی از فضا است (SHokouei, 2011:275). مقصود از مکان جای خاصی است در سطح زمین که محدود به موقعیتی است با هویتی شناسایی شدنی که ارزش ویژه و معینی به همراه دارد (Hogt, 1994: 16). درک معنای تجربیات زیستاری با نام نهادن آغاز می‌شود و از اینجا هویت شروع به شکل‌گیری می‌کند. هویت حاصل شکل‌گیری، دگرگونی و تمایز تصورات ذهنی و کالبد عینی است که یکی در دیگری تجلی یافته است و در مکان واقع می‌شود. (Kaviani Rad, 2011:4) هویت‌های مکانی از سه عامل در هم تنیده تشکیل می‌شوند: ۱) عوامل مشخص طبیعی و نمود ظاهری آن، ۲) فعالیت‌های مشاهده‌پذیر و کارکردها و ۳) مفاهیم یا نمادها (SHokouei, 2011:275). در پیدایش هویت مکانی دو مرحله وجود دارد: مرحله نخست، فرد محیط را شناسایی می‌کند در مرحله دوم فرایند پیوند روانی با مکان صورت می‌گیرد و به شکل هویت مکانی تداوم می‌یابد (Falahat, 2006:63). هویت مکان به عنوان یکی از راه‌های ارتباط میان انسان و مکان‌ها، از رهگذر فرهنگ، نوع و ماهیت فناوری، ساخت نشانه‌ها و ویژگی‌های دیدمانی (بصری) و کاربردی ادراک می‌شود.

در واقع، بخشی از هویت منظر با کالبد گذشته مکان پیوسته است و زمانی که مکان‌های خاطره‌انگیز با اتصال تاریخی به گذشته از میان می‌روند، چشم‌انداز مکانی هویت‌مند نابود می‌شود. چشم‌اندازی که می‌تواند با حیات مدنی امروز و تداوم تاریخی گذشته مکان را هویت‌مندتر کند. در این میان، دلبستگی مکانی، شکلی از تعلق خاطر به محلی است که آشنایی دیرینه و به تبع، آرامش با

آن احساس می‌شود و افراد هویت مکانی خود را براساس همین دل بستگی با عناصر کالبدی آن تعریف و عملیاتی می‌کنند. هویت مکانی بازتابی از تجربه مستقیم محیط کالبدی و معنایی کسانی است که طی تاریخ زیست اجتماع به منش آنها جهت داده و زمینه حسن تعلق و زیست ماندگار آنها را فراهم کرده است. به دیگر سخن، اساساً باید سکونت و سکونت‌گاهی خلق شود که مناسبات درون و برون مکانی دیرپایی انسان‌ها توانسته باشد رضایت مادی و معنوی ساکنان آن را برآورده کند. رضایت یاد شده منبع معنا و تعریف قرار می‌گیرد. در این حالت، حسن مکان، بر انگیزاننده تعلق، تعهد و مسئولیت است (Kaviani Rad, 2012:32).

۳-۲- جغرافیای انتخابات:

دموکراسی و انتخابات از آن روی در مباحث جغرافیای سیاسی می‌گنجد که، به اصل جدایی ناپذیری هر پدیده یا عنصر تشکیل دهنده کشور، یعنی «ملت»، «حکومت» و «سرزمین» مربوط می‌شود. اصل جدایی ناپذیری مثلث، ملت، حکومت و سرزمین ناشی از رابطه‌ای است که اراده ملت را به حکومت و سرزمین واقعیت می‌بخشد (Mojtahedzadah, 2002:86). (انتخابات به عنوان سازوکار تغییر و تداوم نظام سیاسی ناظر بر کنش و واکنش واحدها برای اختیار گرفتن ابزارهای قدرت به شیوه دموکراتیک است که هدف آن سامان دهی فرایندها و روندهای فضا ساز است. از آنجا که درون‌مایه‌های فضا ذاتاً قدرت می‌آفریند، تلاش برای در اختیار گرفتن فضا در فرایند انتخابات، مقصود قدرت است که جغرافیای انتخابات به مطالعه آن می‌پردازد. (Kaviani Rad, 2013:40) جغرافیای انتخابات، رویکرد جغرافیایی به مقوله دموکراسی و انتخابات است که در آن الگوهای رفتار سیاسی شهروندان که برخاسته از تنوع نگرش و مطالبات آنها از ساختارهای اقتصادی، فرهنگی و حقوقی حاکم است، به نقشه در می‌آید و بررسی می‌شود (Kaviani Rad, 2013:36) جغرافیای سیاسی زمانی صرفاً به مطالعه ادعاها و منازعات انسانی در رابطه با استفاده، شراکت، مالکیت زمین و منابع آن توجه خاصی داشت. امروزه همگام با تحولات به وجود آمده به دنبال یافتن ارتباط‌های روانی و عاطفی میان مردم و فضاهایی است که زندگی روزمره در آنها جریان دارد. به همین دلیل ورود جغرافیای انسان‌گرایانه و رفتاری باعث شد بیشتر به سیاست‌های ناشی از مکان توجه شود تا به موقعیت‌های خشک و بی روح جغرافیایی آن بر روی نقشه (Pishgahifard, 2013:245)

۳-۳- الگوی فضایی رأی:

دیدگاه‌ها و نظریه‌های مرتبط با رفتار انتخاباتی را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد: دسته اول در پی آن هستند که آیا مردم رأی می‌دهند و در انتخابات مشارکت می‌کنند و در دسته دوم صحبت از این است که افراد شرکت‌کننده در انتخابات به چه گروه‌های سیاسی یا فردی رأی می‌دهند (Hafeznia,

(2004:48). یکی از مباحث اصلی در انتخابات، تحلیل رفتار انتخاباتی رأی‌دهندگان است. بسیاری از محققان علم سیاست کوشیده‌اند الگوهای نظری مختلفی به عنوان فهم رفتار رأی‌دهندگان ارائه کنند که در آن میان می‌توان به دیدگاه انتخاب عاقلانه اشاره کرد که بر پایه آن مردم کسانی را بر می‌گزینند که منافی برای آنها داشته باشد. در جایی که مردم نتوانند منافع خود، دیدگاه‌های گروه‌های سیاسی یا هر دو را تشخیص دهند یا در تطبیق آنها دچار مشکل شوند، از توجیحات ایدئولوژیک برای توجیه رفتار خود استفاده می‌کنند. بسیاری از پژوهشگران بر این باور هستند که نمی‌توان تبلیغات را عامل اصلی تعیین رفتار رأی‌دهی دانست. این شناسه‌ها و ویژگی‌های اجتماعی هستند که ویژگی سیاسی افراد را تعیین می‌کنند. آندره زیگفرید بنیانگذار جغرافیای انتخابات بر این باور است که متغیرهایی چون مذهب، سن، طبقه اجتماعی و امثال آن تعیین کننده رأی افراد هستند (Ayobi, 2002:18). رفتار رأی‌گیری افراد تابعی از مشخصات طبقه و جامعه‌ای است که در میان آن به سر می‌برند. بر این اساس، موقعیت اجتماعی افراد در رأی‌دادن و همراهی آنها با اکثریت تأثیر می‌گذارد. افرادی که مکان خاصی را برای زندگی برگزیده‌اند، می‌خواهند بخشی از اکثریت باشند، در این موارد افراد به اتفاق و همسان رأی می‌دهند (Kaviani Rad, 2013:54) تأثیر همسایگی از مفاهیمی است که با واژه‌هایی مانند زادگاه، زادبوم، کنش، تأثیرپذیری و تأثیرگذاری مکان، مناسبات اجتماعی و حس مکان در ارتباط است. ادبیات جغرافیایی انتخابات نشان می‌دهد که جستار تأثیر همسایگی یکی از عوامل مؤثر در رفتار سیاسی شهروندان، نقشه رفتار انتخاباتی و پیدایش الگوی فضایی انتخابات بوده است (Parchami, 2007:44) بر این اساس، سازمان فضایی و الگوهای فضایی برآمده از انتخابات، وجود نگرش‌های متفاوت در رفتار سیاسی رأی‌دهندگان حوزه‌های انتخابیه گوناگون را نشان می‌دهد. با توجه به ناهمسانی‌های موجود در عناصر و مناسبات فضایی قلمروهای مختلف، این ناهمگونی نمود بیشتری می‌یابد (Kaviani Rad, 2013:52)

۳-۴- ادراک محیطی:

در علم جغرافیا، محیط از درهم‌تنیدگی اوضاع اجتماعی-اقتصادی ساختار جامعه و لایه زندگی (زیست کره) به وجود آمده است (SHokouei, 2003:14). ادراک محیطی هسته مرکزی بسیاری از تحقیقات در جغرافیای رفتاری بوده است (Jackson & Smith, 1984:24). بنابراین، می‌توان انتظار داشت که فرایند ادراک محیطی نقش مهمی در ساختار مدل ادراک محیطی و رفتار بر عهده دارد. واژه «ادراک» به طور کلی گواه بر تجربه مبتنی بر شعور است که معنا یا اهمیتی را دریافته است. اصطلاح «ادراک» در علم جغرافیا، عمدتاً به عنوان فهم و تفسیر ذهنی در مورد موقعیت‌ها یا عارضه‌های قابل رویت از طریق حواس پنجگانه انسان است (Clark, 1988:460). پیروان مکتب محیط ادراکی بر این باور هستند که نوع انتخاب انسان در محیط بیش از آنکه به ویژگی‌های کالبدی

محیط وابسته باشد، به نحوه ادراک و نگرش وی از محیط بستگی دارد (Kaviani Rad, 2013:63) ویژگی‌های ساختاری محیط تعیین کننده عملکرد آن است. بدین مفهوم که الگوهای رفتاری و نقش‌های اجتماعی را بر ساکنان خود تحمیل می‌کند یا برخی الگوها و معیارهای رفتاری را تقویت و برخی را تضعیف می‌کند (Mortazavi, 2001:2). رفتار تابع تأثیر متقابل فرد و محیط است. محیط و رفتار به اندازه‌ای درهم تنیده‌اند که، دشوار می‌توان آنها را از هم جدا کرد. جدایی‌ناپذیری آنها نه تنها بر مبنای این گفته مرسوم است که: «محیط بر رفتار فرد تأثیر می‌گذارد»، بلکه به این دلیل است که نمی‌توان رفتار را مستقل از رابطه درونی آن با محیط درک کرد. از این رو، باید رفتار را در بستر محیطی آن تعریف کرد (Kaviani Rad, 2013: 166) در این میان، ادراک فرایندی است که در مرکز هر گونه رفتار محیطی قرار دارد. زیرا منبع تمام اطلاعات محیط است. محیط تمام حس‌ها را تحریک و فرد را با اطلاعاتی بیش از توان پردازش او رو به رو می‌کند. بنابراین، ادراک چیزی مانند احساس کردن نیست. بلکه نتیجه تصفیه پردازش فرد، به واسطه تجربه شناختی اوست. ایتلسون^۱ بیان می‌کند که فرد، خود بخشی از نظام ادراکی است. در فرایند پردازش ادراکی، جداسازی فرد از محیط دشوار است. زیرا این دو همیشه در حال تعامل هستند و ادراک به چیزی بستگی دارد که فرد در حال انجام دادن آن است (Mortazavi, 2001:36). در ادراک محیطی، ادراک کننده خود چیزی از محیط مورد مشاهده است و با رفتار خود و حرکت در فضا نقشی مؤثر در تعریف حدود و دیگر ویژگی‌های آن پیدا می‌کند. به بیان دیگر، رفتار و اهداف مشاهده‌گر در تعریف حدود محیط و فضا نقش اساسی دارد. به طوری که می‌توان فضا را تجربه‌ای فردی تلقی کرد که حاصل فرایندهای ادراکی او و نیز نسبت دادن معانی خاص به کلیت، اجزا و ارتباطات بین آن اجزا در فضاست (Matlak, 2009:527). از دیدگاه روان‌شناسی محیطی، ادراک، شناخت و شرایط محیطی با هم و درهم تنیده‌اند، به ویژه زمانی که ادراک اشیاء از ادراک محیط تفکیک شود. در ادراک محیطی، متغیرها و عوامل بیشتری نقش دارند و ادراک نیز گستره وسیع‌تری دارد. زیرا فرد در فضا حرکت می‌کند و با توجه به پیشفرض‌ها و اهداف کاربردی خاص، با محیط روبه‌رو می‌شود (Mortazavi, 2001:66 & 71). به باور بسیاری از جغرافی‌دانان در پیدایش نقشه‌های ادراکی-ذهنی و واکنش انسان نسبت به محیط، افزون بر محیط عینی، تصور انسان (محیط ذهنی) و ابعاد روان‌شناسانه اوضاع اجتماعی محیط او مؤثر است (Kaviani Rad, 2013:62) به بیان دیگر، ادراک فرایندی آگاهی است که در نتیجه اطلاعات دریافت شده از دنیای واقعی (محیط طبیعی و انسانی) به وسیله دریافت کننده‌های ادراکی در ذهن فرد ضبط می‌شود. سپس در رابطه با دخالت عوامل گروهی-فرهنگی و قومی اشخاص و همچنین دخالت خصوصیات ساختاری فردی آنها نظیر سن و جنس، شغل، تجربه و مدت اقامت در یک محل و بالاخره عملکرد خصوصیات نقشی (وظیفه‌ای) آنها مانند استعدادها

^۱ Ittelson

ذهنی و نظام‌های ارزشی و شخصیتی‌شان (شخصیت، انگیزه، احساسات، نظرات، عقاید، ارزش‌ها و ...) ارزش‌یابی و تفسیر شده و آنگاه در شکل‌گیری تصاویر و نقشه‌های ذهنی فرد نقش اساسی ایفا می‌کند.

۴- محیط‌شناسی پژوهش

۴-۱- استان خراسان شمالی:

استان خراسان شمالی به مرکزیت شهرستان بجنورد، در سال ۱۳۸۳ از استان خراسان بزرگ منفک شد. این استان با حدود ۲۸۴۳۴ کیلومتر مربع وسعت، ۱/۷ درصد از مساحت کشور را در بر می‌گیرد. بر پایه آخرین تقسیمات کشوری سال ۱۳۹۸، این استان ۸ شهرستان، ۱۹ بخش، ۴۵ دهستان، ۲۴ نقطه شهری و ۸۳۳ روستای دارای سکنه دارد (شکل ۱). این استان با کشور ترکمنستان ۲۸۱ کیلومتر مرز مشترک دارد. بر بنیاد سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، این استان با ۸۶۳۰۹۲ نفر جمعیت، ۱/۰۸ درصد از جمعیت کشور را به خود اختصاص می‌دهد. ۵۶/۱۲٪ از جمعیت خراسان شمالی در مناطق شهری، ۴۳/۷۴٪ در مناطق روستایی و ۰/۱۴٪ از جمعیت آن غیرساکن‌اند (Jafarie, 2019:2). بر بنیاد نتایج سرشماری رسمی سال ۱۳۹۵، شهرستان راز و جرگلان با ۹۱/۵۱ درصد و شهرستان گرمه با ۲۲/۰۷ درصد، به ترتیب بیشترین و کمترین درصد جمعیت روستایی را در بین شهرستانهای استان داشته‌اند (جدول ۱).

شکل ۱) نقشه استان خراسان شمالی و شهرستان‌های آن

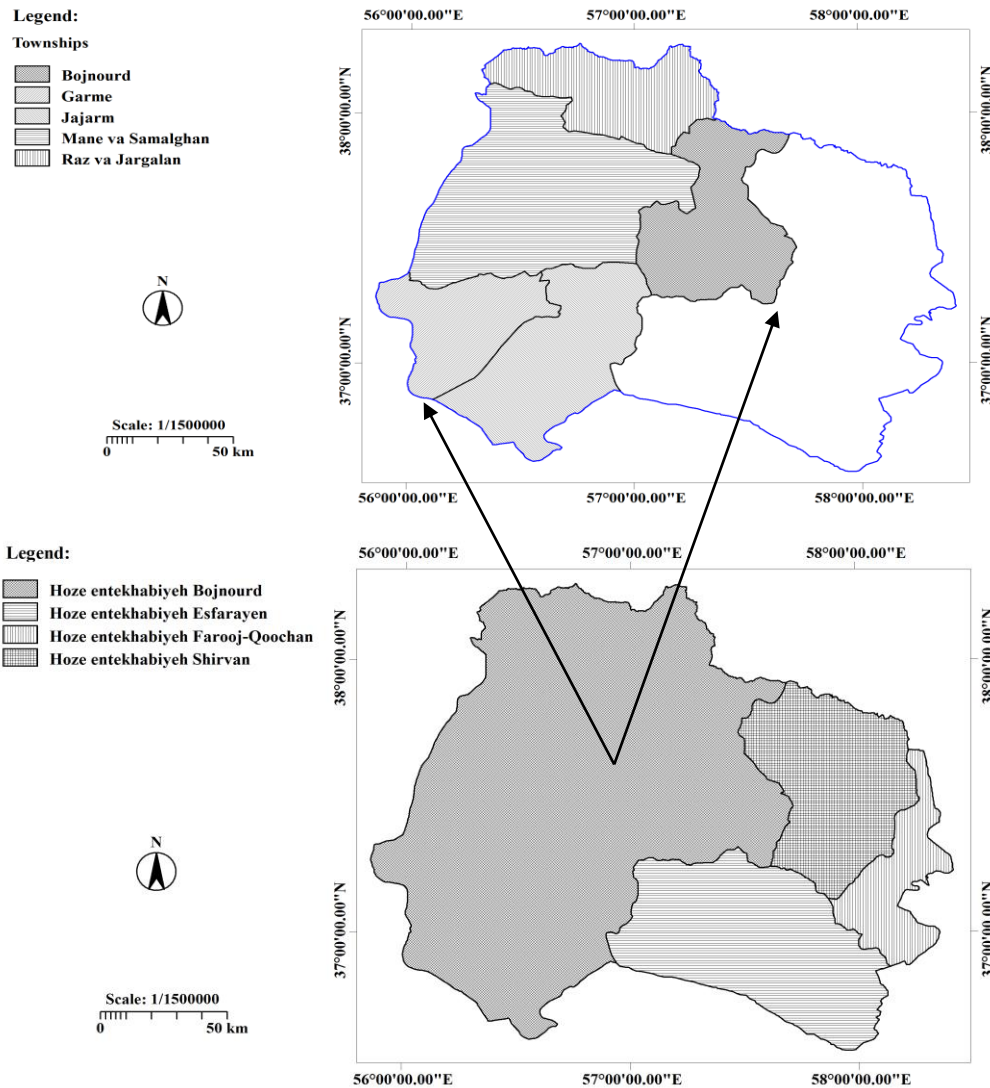
جدول ۱) جمعیت استان خراسان شمالی و شهرستان‌های آن به تفکیک نقاط شهری، روستایی و غیرساکن

جمعیت غیرساکن		جمعیت روستایی		جمعیت شهری		جمعیت کل (نفر)	نام شهرستان
درصد	نفر	درصد	نفر	درصد	نفر		
۰/۱۴	۱۲۱۳	۴۳/۷۴	۳۷۷۵۳۳	۵۶/۱۲	۴۸۴۳۴۶	۸۶۳۰۹۲	استان
۰	۰	۲۷/۸۵	۹۰۲۷۳	۷۲/۱۵	۲۳۳۸۱۰	۳۲۴۰۸۳	بجنورد
۰/۰۰۳۴	۵	۳۸/۸۶	۵۶۷۹۰	۶۱/۱۴	۸۹۳۴۵	۱۴۶۱۴۰	شیروان
۰/۰۱۹	۲۳	۴۷/۷۷	۵۷۵۷۳	۵۲/۲۱	۶۲۹۱۷	۱۲۰۵۱۳	اسفراین
۱/۱۴	۱۱۵۷	۶۵/۹۱	۶۷۰۴۴	۳۲/۹۶	۳۳۵۲۶	۱۰۱۷۲۷	مانه و سملقان
۰	۰	۹۱/۵۱	۵۴۱۸۱	۸/۴۹	۵۰۲۹	۵۹۲۱۰	راز و جرگلان
۰/۰۵۷	۲۸	۶۷/۶۸	۳۳۳۴۷	۳۲/۲۶	۱۵۸۹۶	۴۹۲۷۱	فاروج
۰	۰	۳۴/۶۴	۱۲۷۰۳	۶۵/۳۶	۲۳۹۷۰	۳۶۶۷۳	جاجرم
۰	۰	۲۲/۰۷	۵۶۲۲	۷۷/۹۳	۱۹۸۵۳	۲۵۴۷۵	گرمه

منبع: سازمان برنامه و بودجه استان خراسان شمالی، ۱۳۹۶.

۴-۲- حوزه انتخابیه بجنورد:

همانطور که از پیش اشاره شد، استان خراسان شمالی پنج حوزه انتخابیه دارد که در این میان، حوزه انتخابیه بجنورد شامل شهرستان‌های بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان از نظر وسعت (۱۷۶۶۳ کیلومترمربع) و جمعیت بزرگ‌ترین حوزه انتخابیه به شمار می‌رود. این حوزه از منظر فرهنگی قلمرو زبانی گویش‌های کردی (کرمانجی)، ترکی، ترکمنی، تاتی و بلوچی و از نظر مذهبی قلمرو مذاهب شیعه و اهل سنت (حنفی) است. این حوزه تا دوره ششم جزء حوزه‌های انتخابیه استان خراسان بزرگ بود و از دوره هفتم با تفکیک استان خراسان، این حوزه جزء استان خراسان شمالی شد. این حوزه تا دوره چهارم یک نماینده داشت که از دوره پنجم به بعد تعداد نمایندگان آن به دو نفر افزایش یافت.

شکل ۲) نقشه حوزه‌های انتخابیه استان خراسان شمالی و حوزه انتخابیه بجنورد به تفکیک شهرستان

۵- یافته‌های پژوهش

۵-۱- پیشینه نمایندگی ادوار مجلس در حوزه انتخابیه بجنورد

پیش از پیروزی انقلاب، در حوزه انتخابیه بجنورد^۱ ۲۵ نماینده به مجلس شورای ملی راه یافتند. با پیروزی انقلاب اسلامی نخستین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در ۲۴ اسفند ۱۳۵۸ خورشیدی برگزار شد که بیشتر نمایندگان حاضر در این دوره از مجلس، از مبارزان و زندانیان سیاسی قبل از انقلاب بودند. به طور کلی بعد از انقلاب مردم حوزه انتخابیه بجنورد ۲۳ نفر را به عنوان وکیل به مجلس فرستاده‌اند که بسیاری از این افراد در دوره‌های مختلف ثابت بوده‌اند. در دوره اول مصطفی تبریزی و عباس مظفر - رکورددار بیشترین آراء در حوزه با کسب ۸۷/۷ درصد آراء - و در دوره دوم محمدعلی کریمی و محمد کلاته‌ای^۲ نمایندگان منتخب مردم بجنورد شدند. در دوره سوم سیدابوالقاسم حسینی و علی محقر به وکالت این حوزه انتخابیه در خانه ملت انتخاب شدند.

در دوره چهارم سیدابوالقاسم حسینی با سیدابوالقاسم رضایی هر دو از شهرستان مانه و سملقان به مجلس راه پیدا کردند. این دومین بار حضور متوالی سیدابوالقاسم حسینی در مجلس شورای اسلامی بود. در دوره پنجم، مردم این حوزه انتخابیه دوباره سیدابوالقاسم رضایی و رحمانقلی قلیزاده را راهی خانه ملت کردند.

دوره ششم مجلس با انتخاب سه باره سیدابوالقاسم حسینی همراه شد که این بار در کنار او رمضان وحیدی، مهندس انرژی اتمی و از مبدعان استفاده از انرژی خورشیدی در ایران، بر کرسی وکالت این سامان در مجلس تکیه زد.

دو تن از نام‌آشناترین نمایندگان بجنورد، موسی‌الرضا ثروتی و اسماعیل گرامی مقدم در دوره هفتم مجلس به بهارستان راه یافتند و موسی‌الرضا ثروتی سه دوره پیاپی در بهارستان ماند که در دوره هشتم محمد مهدی شهریاری (استاندار کنونی آذربایجان غربی) و در دوره نهم نیز قاسم جعفری همراه او به بهارستان راه یافتند.

نمایندگان دوره دهم مجلس شورای اسلامی از حوزه انتخابیه بجنورد، علی قربانی و علی اکبری بودند که برای نخستین بار هر دو نماینده از طیف اصلاح طلب انتخاب شدند. در دوره یازدهم نیز محمد وحیدی و سید محمد پاکمهر هر دو از طیف اصولگرا به مجلس راه یافتند.

۱- تا چند سال پیش، شهرستانهای گرمه، جاجرم، راز و جرگلان و مانه و سملقان جزء بخشهای شهرستان بجنورد بودند.

۲- شهید محمد کلاته‌ای در مورخ: ۱۳۶۴/۱۲/۰۱ در اثر سانحه هوایی حمله موشکی رژیم بعثی عراق به هواپیمای ایرباس در اهواز به درجه شهادت نائل و محمد ایوبی جایگزین این شهید والامقام شد.

جدول ۲) منتخبان حوزه انتخابیه بجنورد پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مجلس شورای اسلامی

دوره	نمایندگان منتخب	خاستگاه جغرافیایی	قومیت	مذهب	طیف سیاسی
اول	مصطفی تبریزی	بجنورد	-	شیعه جعفری	اصلاح طلب
	عباس مظفر	بجنورد	-	شیعه جعفری	-
دوم	محمدعلی کریمی	بجنورد	-	شیعه جعفری	-
	محمد کلاته‌ای*	بجنورد	کرد	شیعه جعفری	مستقل
سوم	سید ابوالقاسم حسینی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصولگرا
	علی محقر	بجنورد	ترک	شیعه جعفری	اصلاح طلب
چهارم	سید ابوالقاسم حسینی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصولگرا
	سید ابوالقاسم رضایی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	مستقل
پنجم	سید ابوالقاسم رضایی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	-
	رحمانقلی قلیزاده	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصلاح طلب
ششم	سید ابوالقاسم حسینی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصولگرا
	رمضان وحیدی	بجنورد	کرد	شیعه جعفری	مستقل
هفتم	موسی‌الرضا ثروتی	بجنورد	فارس	شیعه جعفری	اصولگرا
	اسماعیل گرامی مقدم	بجنورد	ترک	شیعه جعفری	اصلاح طلب
هشتم	موسی‌الرضا ثروتی	بجنورد	فارس	شیعه جعفری	اصولگرا
	مهدی شهریاری	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصلاح طلب
نهم	موسی‌الرضا ثروتی	بجنورد	فارس	شیعه جعفری	اصولگرا
	قاسم جعفری	راز و جرگلان	تات	شیعه جعفری	اصولگرا
دهم	علی اکبری	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصلاح طلب
	علی قربانی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصلاح طلب
یازدهم	محمد وحیدی	مانه و سملقان	کرد	شیعه جعفری	اصولگرا
	سید محمد پاکمهر	بجنورد	تات	شیعه جعفری	اصولگرا

۲-۵- ابعاد اجتماعی- مکانی ملت در حوزه انتخابیه بجنورد

همان‌طور که اشاره شد، در حوزه انتخابیه بجنورد، به طور مشخص شش قوم کرد (گرمانج)، فارس، ترک، ترکمن، تات و بلوچ با دو مذهب شیعه جعفری و اهل سنت حنفی زندگی می‌کنند. یافته‌های این تحقیق در دو بعد اجتماعی و مکانی ارائه می‌شود.

۲-۵-۱- بُعد اجتماعی: از این منظر کلیت ترکیبی و ناهموزن جمعیت در حوزه انتخابیه بجنورد را

می‌توان بر اساس متغیرهای قومیت، دین و مذهب، طبقه اجتماعی و فرهنگ عمومی بررسی کرد:

۵-۲-۱-۱- قومیت: بر پایه نتایج تحقیقات انجام شده، اطلاعات موجود در اسناد سجلی اداره کل ثبت احوال، فرهنگ جغرافیایی آبادیها، فرهنگ آبادیها و مکانهای مذهبی و بررسی میدانی جمعیت شناسانه، اکثر مردم حوزه انتخابیه کرد گُرمناج هستند. این قوم حدود ۴۲٪ از کل جمعیت آبادی‌های حوزه انتخابیه را به خود اختصاص می‌دهد. ترکمنها و تات‌ها به ترتیب با ۲۰/۴۹٪ و ۲۰/۲۸٪ در رتبه های دوم و سوم قرار دارند. ترکها و بلوچها به ترتیب با ۱۳/۰۱٪ و ۰/۶۸٪ در رتبه های چهارم و پنجم قرار دارند (جدول ۳).

۵-۲-۱-۲- دین و مذهب: بر بنیاد نتایج سرشماری رسمی سال ۱۳۹۵، اکثریت قریب به اتفاق ملت در حوزه انتخابیه بجنورد مسلمان هستند (۹۹/۵٪)؛ که از این میان، ۷۹/۵۱ درصد از نقاط روستایی حوزه انتخابیه شیعه مذهب هستند که مذهب گُرمناجها، ترکها، تات‌ها، فارسها، بلوچها و بربرها بوده و بیش از ۲۰/۴۹ درصد دیگر نیز اهل سنت حنفی هستند که مذهب ترکمن‌ها است.

۵-۲-۱-۳- طبقه اجتماعی: در طبقه بندی اجتماعی اقوام، نوع فعالیت و پایگاه شغلی افراد هر قوم در نظر گرفته شده است. نتایج بررسیها نشان می‌دهد که در بین اقوام حوزه انتخابیه، گُرمناجها، ترکها و تاتها به دلایلی چون محیط اجتماعی و فرهنگی، شرایط محیط طبیعی، دسترسی به محورهای مواصلاتی و مراکز برتر شهری، افراد توانسته اند در هر سه طبقه اول، دوم و سوم جامعه قرار بگیرند. به عبارت دیگر در این اقوام مقامات بلندپایه، قانونگذاران، مدیران، صاحبان سرمایه، بازاریان، کارگزاران و متخصصان، کارگران و مزدبگیران شاغل در بخشهای مختلف اقتصادی را میتوان یافت. در حالیکه ترکمنها به دلایلی چون شرایط فرهنگی، محیط اجتماعی و ازدواج زود هنگام، ضعف بنیادهای زیستی و دوری از مرکز، غالباً در طبقات دوم و سوم اجتماع قرار دارند و در قالب بازاریان، کارگزاران و متخصصان، کارگران و مزدبگیران شاغل در بخش ساختمان، نوغانداری، تولید بافته های داری و فرش های دورو، مشاغل خدماتی نظیر آشپزی، رستورانداری و مشاغل غیررسمی مشغول به کار هستند. بلوچها به دلایلی چون کم سواد، شرایط فرهنگی، عدم تمایل به خدمت به حاکمیت و ضعف بنیادهای زیستی مکان استقرارشان، در طبقه سوم قرار داشته و در قالب کارگران روزمزد، نیروهای خدماتی و زارعان مشغول به کار بوده و به دامداری (شترداری و پرورش بز) مشغولند.

۵-۲-۱-۴- فرهنگ عمومی: در سطح حوزه انتخابیه ترکمنها به دلایلی چون باورهای دینی و اجتماعی، حفظ اصالت نژادی و آداب و رسوم و فاصله اجتماعی با دیگر اقوام امتزاج کمتری یافته اند؛ و به همین دلیل فرهنگ عمومی ترکمنی ریشه‌های بسیار عمیقی دارد.

جدول ۳) الگوی اجتماعی ملت در آبادی‌های حوزه انتخابیه بجنورد در سال ۱۳۹۵

فرهنگ عمومی	طبقه‌ی اجتماعی	مذهب	خانواده زبانی	اصالت نژادی ^۱	درصد نسبی جمعیت	تعداد جمعیت (نفر)	ویژگی‌ها / اقوام
ایرانی	اول، دوم و سوم	شیعه	هند و اروپایی	سفید گروه ایرانی	۴۱/۸۹	۱۵۸۶۵۷	کرد
ترکمنی	دوم و سوم	حنفی	آلتائیک	زرد گروه مغولی‌های شمالی	۲۰/۴۹	۷۷۶۰۵	ترکمن
ایرانی	اول، دوم و سوم	شیعه	هند و اروپایی	سفید گروه ایرانی	۲۰/۲۸	۷۶۸۱۰	تات
ایرانی	اول، دوم و سوم	شیعه	آلتائیک	زرد گروه مغولی‌های شمالی	۱۳/۰۱	۴۹۲۷۵	ترک
ایرانی	سوم	شیعه	هند و اروپایی	سفید گروه دراویدی	۰/۶۸	۲۵۷۵	بلوچ
ایرانی	اول، دوم و سوم	شیعه	هند و اروپایی و آفری-آسیاییک	غیر از بربرها بقیه سفیداند.	۳/۶۵	۱۳۸۲۴	سایر ^۲
-	-	-	-	-	۱۰۰	۳۷۸۷۴۶	مجموع

۵-۲-۲- بُعد مکانی: ساختار مکانی جمعیت در سطح حوزه انتخابیه بجنورد از بخش‌های ناپیوسته ای تشکیل شده است (شکل ۳). بخش مرکزی که فضای مهمی از جغرافیای حوزه انتخابیه را اشغال و میان عناصر آن تجانس نسبی برقرار است، محل اسکان قوم کرد است. این بخش که از تراکم جمعیتی نسبتاً بالایی برخوردار است، غالباً منطبق بر بخش عمده ای از دشت بجنورد، دشت گرمخان، شرق مانه و بخش عمده دشت سملقان که جزء حاصلخیزترین دشت‌های خراسان شمالی اند، می باشد. در نیمه جنوبی حوزه انتخابیه، تاتها در محدوده وسیعی از بخشهای شوقان، جلگه سنخواست، مرکزی جاجرم و بخش مرکزی گرمه اسکان دارند. علاوه بر نیمه جنوبی تاتها در بخشی از شمال حوزه انتخابیه نظیر دهستان گیفان و بخش مرکزی شهرستان راز و جرگلان نیز اسکان دارند. مردمان بخش میانی (کردها) و نیمه جنوبی (تاتها)، از حیث خصلت‌های فرهنگی، مذهبی و فضایی منسجم و همسان‌اند. بدین معنی که با وجود تفاوت در زبان و قومیت، افراد آن عمدتاً از نظر دینی مسلمان؛ از نظر مذهبی شیعه جعفری؛ و از نظر فرهنگ عمومی ایرانی اند و ترکیب و انطباق این خصلت‌های

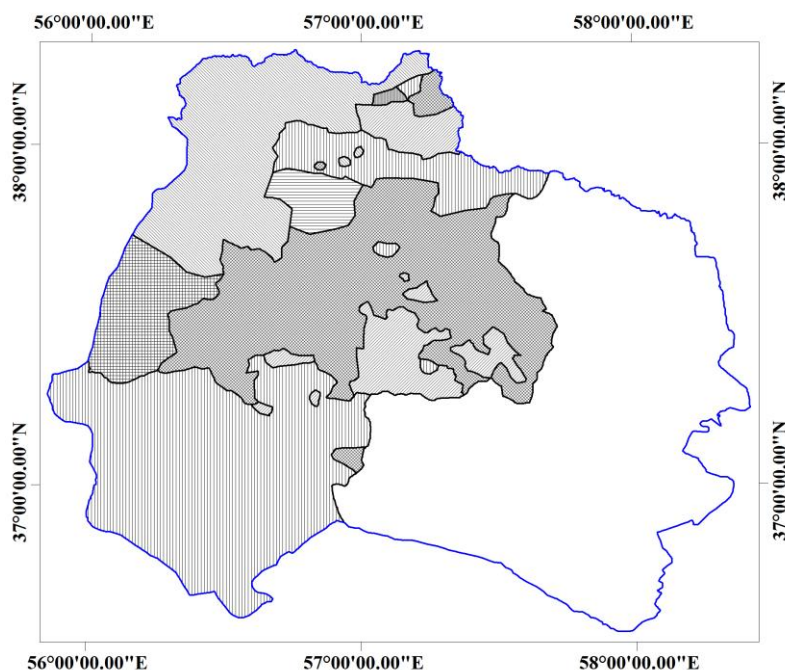
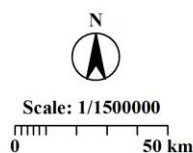
۱- با توجه به امتزاج اجتماعی صورت گرفته بین اقوام غیرترکمن ساکن در استان خراسان شمالی، نژاد خالص وجود ندارد. ترکمن‌ها با توجه به برخورداری از فاصله‌ی اجتماعی برخاسته از حفظ اصالت نژادی، آداب و رسوم و مذهب، اصیل‌تر از بقیه‌اند و منظور محقق در اینجا ریشه نژادی است.

۲- شامل عرب، سادات، گر، افغان، بربر، شیرازی و مهاجران خراسانی از کاشمر، سبزوار، بیرجند، قاین، گناباد و ... می‌باشد.

چندگانه و اساسی در بخش میانی و جنوبی تکائف و یکدستی مردم ساکن در این نواحی را به ارمغان خواهد آورد. بخش ناپیوسته سوم که در منتهی الیه شمالغربی جغرافیای حوزه انتخابیه بجنورد قرار دارد، منطقه ترکمن نشین است. این قلمرو عمدتاً منطبق بر بخش جرگلان و حوضه خرتوت در شهرستان راز و جرگلان، غرب مانه و منتهی الیه غربی بخش مرکزی مانه در شهرستان مانه و سملقان است. مردمان این بخش از تجانس نسبی زیادی برخوردارند. مردمان این بخش از نظر قومی ترکمن، از نظر مذهبی اهل سنت حنفی و از فرهنگ خاص ترکمنی برخوردارند. این گروه قومی با هسته ترکمن نشین کشور ترکمنستان - که دولت مستقل ملی آن را اداره می‌کند - و مناطق ترکمن نشین استان گلستان پیوستگی فضایی دارد. قرار گرفتن زادگاه و آرامگاه مختومقلی عارف و شاعر برجسته و الهام بخش قوم ترکمن در بخش ترکمن نشین استان گلستان، بخش های ترکمن نشین را بیشتر به هم نزدیک می‌کند. آنچه که تجانس این قوم را در زمان انتخابات بیشتر می‌کند، یکدستی آراء این قوم و حرفشنوی آنها از مبلغان به ویژه آخوندهای سرشناس آنهاست. کردها، تاتها و ترکمنها به ترتیب در ۵۰۷۶، ۶۵۱۲ و ۳۰۱۹ کیلومتر از وسعت حوزه انتخابیه اسکان دارند که به ترتیب ۲۸/۷۴٪، ۳۶/۸۷٪ و ۱۷/۰۹٪ از مساحت کل حوزه انتخابیه بجنورد می‌باشد (شکل ۳).

Legend:

- Balouch ethnic territories
- Kord ethnic territories
- Mixed ethnic territories
- Tat ethnic territories
- Turk & Turkmen ethnic territories
- Turk ethnic territories
- Turkmen ethnic territories

شکل ۳) نقشه پراکندگی اقوام ساکن در حوزه انتخابیه بجنورد (ترسیم: نگارندگان)

بررسی‌ها نشان می‌دهند که، توسعه قلمرو قومی در حوزه انتخابیه به نفع کردها بوده است. به دلایلی چون حاکمیت ایلات کُرد شادلو و قراچورلو از ابتدای مهاجرت این قوم از شمالغرب ایران به شمال خراسان و مرکز حکمرانی بجنورد تا ابتدای دوره رضاخان، یکجانشین شدن عشایر کُرد، مهاجرت کردها از روستاهای کوهستانی به آبادیهای دارای خاک حاصلخیز و دسترسی مناسب، دل‌بستگی بیشتر به منابع آب و خاک و خالی از سکنه شدن برخی از آبادیهای ترک و تات زبان به دلیل تهدیدها و تجاوزات مرزی از سمت شمال، این قوم سعی کرده تا ضمن دفاع از کیان سرزمینی، قلمرو خود را توسعه بخشد. ترکها به طور پراکنده با ۱۴۶۲ کیلومتر مربع سطح اسکان (۸/۲۷٪) در بخش‌هایی از ارتفاعات و دشت‌های میانی و بخش غلامان در شمال حوزه انتخابیه ساکن هستند.

از نظر الگوی استقرار گروههای قومی نیز، گروههای قومی تات و بلوچ در خارج از حوزه انتخابیه با هسته متجانس و همگنی پیوستگی پیدا نمی‌کنند. گروه قومی کُرد با هسته‌های کُردنشین شهرستانهای اسفراین، شیروان و مراوه تپه در غرب حوزه، گروه قومی ترک نیز با هسته‌های ترک‌نشین جوین و شیروان پیوستگی دارند. غیر از قوم ترکمن سایر اقوام در ماورای مرزهای بین‌المللی حوزه فاقد ارتباط فضایی-جغرافیایی هستند.

بررسی تعداد و درصد نسبی جمعیت اقوام ساکن در دهستانهای حوزه انتخابیه نشان می‌دهد که، دهستان حومه از توابع شهرستان مانه و سملقان و گرمخان از توابع شهرستان بجنورد به ترتیب با ۱۴۰۳۶ و ۱۳۹۹۶ نفر، ۸۶/۴۶ و ۸۴/۴۵ درصد جمعیت شان بیشتر از سایر دهستانها متشکل از قوم کُرد هستند. در ارتباط با قوم ترک دهستان آلاداغ از توابع شهرستان بجنورد و گلستان از توابع شهرستان گرمه به ترتیب با ۲۰۰۱۷ و ۱۱۱۲ نفر، ۶۲/۹۳ و ۳۳ درصد جمعیت شان متشکل از این قوم بوده است. دهستان جرگلان از توابع شهرستان راز و جرگلان و شیرین سو از توابع شهرستان مانه و سملقان به ترتیب با ۲۹۰۴۵ و ۷۰۲۷ نفر، ۱۰۰ و ۸۴/۴۶ درصد جمعیت شان متشکل از قوم ترکمن بوده‌اند. دهستان‌های میاندشت و چهارده سنخواست از توابع شهرستان جاجرم به ترتیب با ۱۰۰ و ۹۵/۰۷ درصد از بیشترین تجانس در ارتباط با قوم تات برخوردار بوده‌اند. بیشترین جمعیت بلوچ مربوط به دهستان شیرین سو در بخش مانه با ۹/۳۳ درصد جمعیت و بیشترین جمعیت مختلط مربوط به دهستان‌های آلمه و اترک از توابع شهرستان مانه و سملقان به ترتیب با ۹/۷۳ و ۹/۰۸ درصد بوده است (جدول ۴).

جدول ۴) آمار جمعیت اقوام ساکن در آبادی‌های شهرستان‌ها، بخش‌ها و دهستان‌های حوزه

انتخابیه بجنورد

شهرستان	بخش	دهستان	آمار جمعیتی	کرد	ترک	ترکمن	تات	بلوچ	سایر*	مجموع**	
بجنورد	مرکزی	آلاداغ	جمعیت (نفر)	۱۱۵۴۰	۲۰۰۱۷	-	۲۵۳	-	-	۳۱۸۱۰	
			جمعیت (%)	۳۶/۲۸	۶۲/۹۳	-	۰/۸	-	-	۱۰۰	
		بابامان	جمعیت (نفر)	۱۵۲۷۰	۲۹۲۱	-	۶۲۳	-	-	۱۸۸۱۴	
			جمعیت (%)	۸۱/۱۶	۱۵/۵۳	-	۳/۳۱	-	-	۱۰۰	
		بدرانلو	جمعیت (نفر)	۱۵۵۵۵	۷۳۴۵	۲۵۳	۲۵۳	-	۹۲	۲۳۲۴۵	
			جمعیت (%)	۶۶/۹۲	۳۱/۶	۱/۰۹	۱/۰۹	-	۰/۴	۱۰۰	
	گرمخان	گرمخان	جمعیت (نفر)	۱۳۹۹۶	۱۷۱۳	-	-	-	-	۸۶۵	۱۶۵۷۴
			جمعیت (%)	۸۴/۴۵	۱۰/۳۴	-	-	-	-	۵/۲۲	۱۰۰
		گیغان	جمعیت (نفر)	۳۸۷۸	۱۰۶۱	-	۴۴۳۸	-	-	-	۹۳۷۷
		جمعیت (%)	۴۱/۳۶	۱۱/۳۱	-	۴۷/۳۳	-	-	۱۰۰		
مانه و سملقان	مرکزی	جیرانسو	جمعیت (نفر)	۱۲۲۰	۷۴۳	۹۸۲۷	-	-	۵۰۶	۱۲۲۹۶	
			جمعیت (%)	۹/۹۲	۶/۰۴	۷۹/۹۲	-	-	۴/۱۲	۱۰۰	
		حومه	جمعیت (نفر)	۱۴۰۳۶	۱۳۴۶	-	-	-	۸۵۲	۱۶۲۳۴	
			جمعیت (%)	۸۶/۴۶	۸/۲۹	-	-	-	۵/۲۵	۱۰۰	
	سملقان	آلمه	جمعیت (نفر)	۶۶۰۹	۴۸۹	-	-	-	-	۷۶۵	۷۸۶۳
			جمعیت (%)	۸۴/۰۵	۶/۲۲	-	-	-	-	۹/۷۳	۱۰۰
	قاضی	جمعیت (نفر)	۵۹۰۹	۱۳۱۰	-	-	-	-	۲۳۲	۷۴۵۱	
		جمعیت (%)	۷۹/۳۰	۱۷/۵۸	-	-	-	-	۳/۱۱	۱۰۰	
مانه	اترک		جمعیت (نفر)	۹۶۵۸	۱۸	۲۱۷۶	۲۰۲۵	۵۷۵	۱۴۴۳	۱۵۸۹۵	
			جمعیت (%)	۶۰/۷۶	۰/۱۱	۱۳/۶۹	۱۲/۷۴	۳/۶۲	۹/۰۸	۱۰۰	
	شیرین‌سو		جمعیت (نفر)	-	-	۷۰۲۷	-	۷۷۶	۵۱۷	۸۳۲۰	
			جمعیت (%)	-	-	۸۴/۴۶	-	۹/۳۳	۶/۲۱	۱۰۰	
جاجرم	مرکزی	میان‌دشت	جمعیت (نفر)	-	-	-	۱۱۰۷	-	-	۱۱۰۷	
			جمعیت (%)	-	-	-	۱۰۰	-	-	۱۰۰	
	جلگه سنخواست	چهارده	جمعیت (نفر)	۹۶	-	-	۱۸۵۰	-	-	-	۱۹۴۶
			جمعیت (%)	۴/۹۳	-	-	۹۵/۰۷	-	-	-	۱۰۰
		سنخواست	جمعیت (نفر)	۲۰۵۰	۶۹۵	-	۷۰۸	-	-	-	۳۴۵۳
			جمعیت (%)	۵۹/۳۷	۲۰/۱۳	-	۲۰/۵۰	-	-	۱۰۰	
	جلگه شوقان	شوقان	جمعیت (نفر)	۱۰۴۵	۶۶۶	-	۱۲۰۹	-	-	-	۲۹۲۰
			جمعیت (%)	۳۵/۷۹	۲۲/۸۱	-	۴۱/۴	-	-	-	۱۰۰
		طبر	جمعیت (نفر)	۱۸۱۷	۱۲۵۸	-	۱۵۶۶	-	-	-	۴۷۱۱

۱۰۰	-	-	۳۳/۲۴	-	۲۶/۷۰	۴۰/۰۶	جمعیت (%)			
۳۳۹۴	۳۸	۱۱۸	۸۴۲	۱۹۲۶	-	۴۷۰	جمعیت (نفر)	راز	مرکزی	راز و جرگلان
۱۰۰	۱/۱۲	۳/۴۸	۲۴/۸۱	۵۶/۷۵	-	۱۳/۸۵	جمعیت (%)			
۱۱۱۲۹	-	-	۱۹۸۴	۵۹۴۳	۸۵۰	۲۳۵۲	جمعیت (نفر)	غلامان	غلامان	
۱۰۰	-	-	۱۷/۸۳	۵۳/۴۰	۷/۶۴	۲۱/۱۳	جمعیت (%)			
۲۹۰۴۵	-	-	-	۲۹۰۴۵	-	-	جمعیت (نفر)	جرگلان	جرگلان	
۱۰۰	-	-	-	۱۰۰	-	-	جمعیت (%)			
۱۵۷۶	-	-	-	-	۳۹۴	۱۱۸۲	جمعیت (نفر)	بالادشت	مرکزی	گرمه
۱۰۰	-	-	-	-	۲۵	۷۵	جمعیت (%)			
۳۳۷۱	-	-	۱۱۴۶	-	۱۱۱۲	۱۱۱۳	جمعیت (نفر)	گلستان		
۱۰۰	-	-	۳۴	-	۳۳	۳۳	جمعیت (%)			
۳۹۴۷۹۷	۸۵۷۵	۱۴۶۹	۲۸۱۱۸	۵۶۱۹۷	۸۰۸۴۵	۲۱۹۵۹۳	مجموع (نفر)			

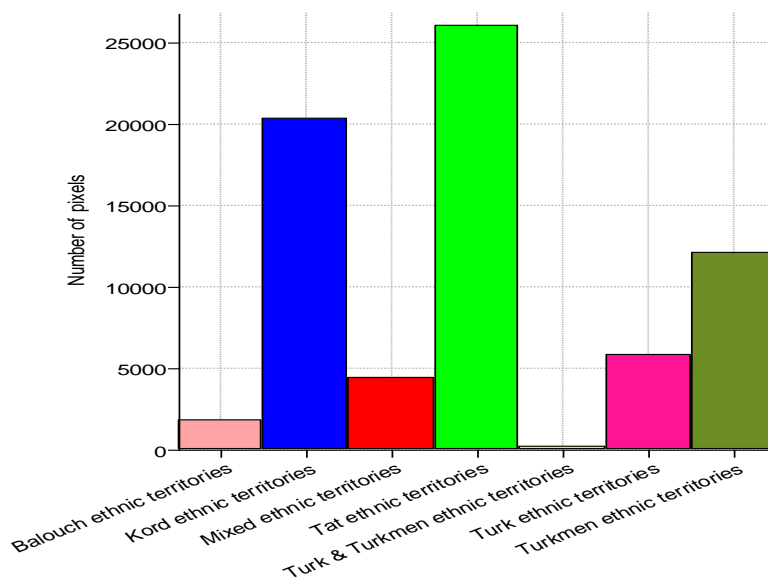
* شامل فارس، بربر و عرب می‌باشد.

** آمار فوق صرفاً مربوط به سکونتگاههای روستایی می‌باشد.

از منظر پراکندگی اقوام در بخش‌های حوزه انتخابیه، بیشترین قلمرو کردها با ۷۱/۸۸ و ۷۰/۲۸ درصد از کل مساحت، به ترتیب مربوط به بخش‌های سملقان و گرمخان می‌باشد (جدول ۵). در خصوص قوم ترک، بخش‌های مرکزی بجنورد و غلامان به ترتیب با ۵۴/۸ و ۵۴/۲۸ درصد از کل مساحت از بیشترین قلمرو برخوردار بوده‌اند. در خصوص قوم ترکمن بیشترین قلمرو به ترتیب با ۱۰۰ و ۴۲/۲۵ درصد مربوط به بخش‌های جرگلان و مانه بوده است. بخش‌های مرکزی جاجرم و جلگه سنخواست به ترتیب با ۱۰۰ و ۹۵/۳۳ درصد از کل مساحت، از بیشترین قلمرو قومی تات برخوردارند. بیشترین قلمرو بلوچها با حدود ۱۸/۶۸ درصد از کل مساحت، مربوط به منطقه «کالیمانی» در بخش مانه بوده است. بخش غلامان با ۴۲/۵ درصد از کل مساحت از بیشترین قلمرو ترکیبی ترک و ترکمن برخوردار است. زندگی مسالمت آمیز اقوام کرد، تات، ترک و بلوچ شیعه مذهب با ترکمن دارای مذهب اهل سنت حنفی، نشان از سطح بالای فرهنگ مردم حوزه انتخابیه و به طور کلی استان خراسان شمالی دارد که زبانزد همه است. بیشترین قلمرو ترکیبی اقوام در حوزه انتخابیه به ترتیب با ۳۲/۸۲ و ۲۸/۰۸ درصد مربوط به بخش‌های مرکزی و سملقان از توابع شهرستان مانه و سملقان است. منطقه بهکده رضوی و پیرامون و عشق آباد مانه در شهرستان مانه و سملقان متشکل از قلمرو ترکیبی از اقوام مختلف سراسر کشور مانند کرد، ترک، ترکمن، تات، بلوچ، فارس، بربر، عرب و ... هستند.

جدول ۵) پراکندگی اقوام در حوزه انتخابیه، شهرستان‌ها و بخش‌های آن

مجموع	ترکیبی	ترک و ترکمن	بلوچ‌ها	تات‌ها	ترکمن‌ها	ترک‌ها	کردها	مساحت	وسعت و اقوام حوزه و مناطق	
									(km ²)	(%)
۱۷۶۶۶/۷۵	۱۱۰/۶/۵	۴۲/۵	۴۵۴	۶۵۱۶	۳۰۱۵/۲۵	۱۴۵۹/۵	۵۰۷۳	(km ²)	حوزه انتخابیه	
۱۰۰	۶/۲۶	۰/۲۴	۲/۵۷	۳۶/۸۸	۱۷/۰۷	۸/۲۶	۲۸/۷۱	(%)		
۱۴۵۹/۵	-	-	-	۲۱	-	۷۹۹/۷۵	۶۳۸/۷۵	(km ²)	مرکزی	بجنورد
۱۰۰	-	-	-	۱/۴۴	-	۵۴/۸	۴۳/۷۶	(%)		
۱۷۵۱/۵	-	-	-	۴۸۸/۷۵	-	۳۱/۷۵	۱۲۳۱	(km ²)	گرمخان	
۱۰۰	-	-	-	۲۷/۹	-	۱/۸۱	۷۰/۲۸	(%)		
۲۱۷۶	۷۱۴/۲۵	-	-	-	۷۴۰/۵۰	۶/۷۵	۷۱۴/۵۰	(km ²)	مرکزی	مانده و سملقان
۱۰۰	۳۲/۸۲	-	-	-	۳۴/۰۳	۰/۳۱	۳۲/۸۴	(%)		
۲۴۲۶/۷۵	-	-	۴۵۳/۲۵	۴۰/۲۵	۱۰۲۵/۲۵	-	۹۰۸	(km ²)	مانه	
۱۰۰	-	-	۱۸/۶۸	۱/۶۶	۴۲/۲۵	-	۳۷/۴۲	(%)		
۱۳۸۰	۳۸۷/۵۰	-	-	۰/۵	-	-	۹۹۲	(km ²)	سملقان	
۱۰۰	۲۸/۰۸	-	-	-	-	-	۷۱/۸۸	(%)		
۱۵۱۹/۵	-	-	-	۱۵۱۹/۵۰	-	-	-	(km ²)	مرکزی	جاسم
۱۰۰	-	-	-	۱۰۰	-	-	-	(%)		
۱۴۸۷/۷۵	-	-	-	۱۴۱۸/۲۵	-	۱۰	۵۹/۵	(km ²)	جلگه	
۱۰۰	-	-	-	۹۵/۳۳	-	۰/۶۷	۴	(%)		
۶۲۶/۵	-	-	-	۲۹۹/۲۵	-	۱۵۵/۵	۱۷۱/۷۵	(km ²)	جلگه شوقان	
۱۰۰	-	-	-	۴۷/۷۷	-	۲۴/۸۲	۲۷/۴۱	(%)		
۹۷۰/۵	-	-	۰/۷۵	۶۱۲/۷۵	۲۷۶/۷۵	۳	۷۷/۲۵	(km ²)	مرکزی	راز و جیرگلان
۱۰۰	-	-	۰/۰۷۷	۶۳/۱۴	۲۸/۵۲	۰/۳۱	۷/۹۶	(%)		
۸۰۲/۲۵	-	۴۲/۵۰	-	۳۸/۲۵	۱۶۱/۲۵	۴۳۵/۵۰	۱۲۴/۷۵	(km ²)	غلامان	
۱۰۰	-	۵/۳	-	۴/۷۷	۲۰/۱	۵۴/۲۸	۱۵/۵۵	(%)		
۸۱۱/۷۵	-	-	-	-	۸۱۱/۷۵	-	-	(km ²)	جیرگلان	
۱۰۰	-	-	-	-	۱۰۰	-	-	(%)		
۲۲۴۴/۵	۴/۷۵	-	-	۲۰۷۴/۵۰	-	۱۶/۷۵	۱۵۳/۲۵	(km ²)	مرکزی	گرمه
۱۰۰	۰/۲۱	-	-	۹۲/۴۳	-	۰/۷۵	۶/۸۳	(%)		

شکل ۴) نمودار فراوانی پراکندگی اقوام ساکن در حوزه انتخابیه بجنورد (ترسیم):

قوم ترکمن دارای مذهب اهل سنت حنفی، در فضای شمالغربی و غرب استان مشتمل بر مناطق جرگلان، خرتوت علیا، دهستان شیرین سو (شامل: منطقه خرتوت سفلی، کهنه جلگه و غرب مانه) و دهستان جیرانسو پراکنده اند. این قلمرو با ناحیه حنفی مذهب در کشور ترکمنستان و شرق گلستان پیوستگی فضایی داشته و فواصل جغرافیایی میان آنها، با بازوها و زبانه های جغرافیایی بخش شیعه نشین پر نمی شود (شکل ۵).

دهستانهای جرگلان و شیرین سو به ترتیب با ۱۰۰ و ۸۴/۴۶ درصد به طور متجانس متشکل از قوم ترکمن و پیرو مذهب اهل سنت حنفی هستند؛ و دهستانهای جیرانسو، راز، غلامان و اترک با الگوی ترکیبی قومی، دارای تعداد زیادی اهل سنت حنفی هستند (جدول ۶).

از مجموع ۱۷۶۶۳ کیلومترمربع مساحت حوزه انتخابیه بجنورد، حدود ۱۴۱۴۹/۱۵ کیلومترمربع (۸۰/۱۱٪) تحت استقرار اکثریت مذهبی شیعه، حدود ۳۴۷۰/۸۶ کیلومترمربع (۱۹/۶۵٪) تحت استقرار اقلیت مذهبی اهل سنت و ۴۳/۰۱ کیلومترمربع (۰/۲۴٪) تحت استقرار تلفیقی از پیروان شیعه و اهل سنت قرار دارد.

در بین شهرستانهای حوزه انتخابیه، راز و جرگلان و مانه و سملقان به ترتیب با ۴۸/۳۷ و ۳۷/۱۷ درصد از کل مساحتشان تحت استقرار اقلیت مذهبی اهل سنت قرار دارند. در بین بخش‌ها، بخشهای جرگلان و مانه به ترتیب با ۱۰۰ و ۶۱/۱۱ درصد از کل وسعت شان جزء قلمرو مذهبی اهل سنت هستند (جدول ۷).

جدول ۶) تعداد و درصد نسبی جمعیت دهستان‌های متشکل از مذهب اهل سنت در حوزه انتخابیه

بجنورد

بخش	دهستان	تعداد (نفر)	درصد
بخش مرکزی شهرستان مانه و سملقان	دهستان جیرانسو	۹۸۲۷	۷۹/۹۲
	دهستان اترک	۲۱۷۶	۱۳/۶۹
بخش مانه شهرستان مانه و سملقان	دهستان شیرین سو	۷۰۲۷	۸۴/۴۶
	دهستان راز	۱۹۲۶	۵۶/۷۵
بخش مرکزی شهرستان راز و جرگلان	دهستان غلامان	۵۹۴۳	۵۳/۴۰
بخش غلامان شهرستان راز و جرگلان	دهستان جرگلان	۲۹۰۴۵	۱۰۰

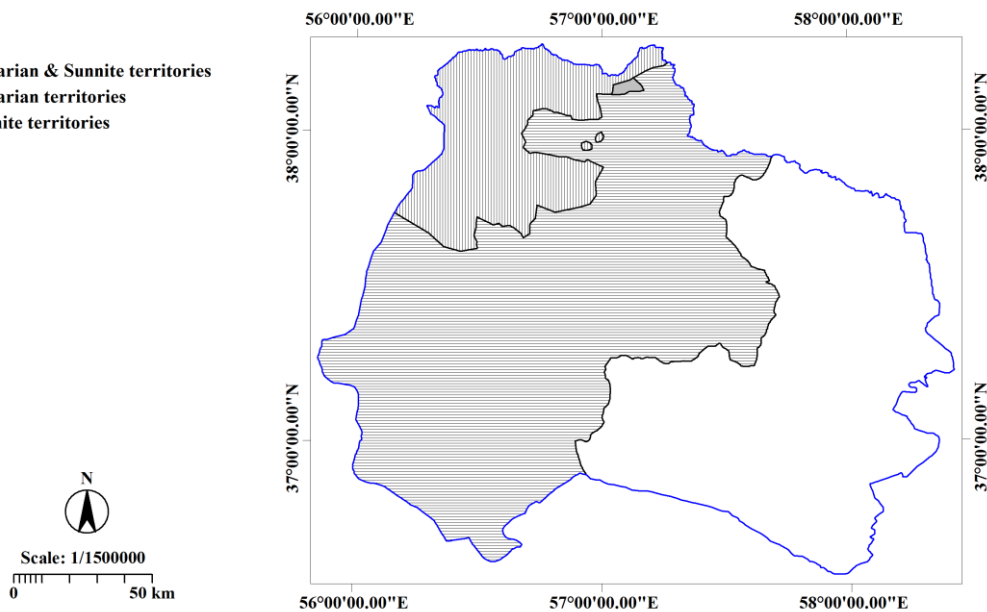
جدول ۷) پراکندگی مذاهب در حوزه انتخابیه بجنورد، شهرستان‌ها و بخش‌های آن

مناطق	مذاهب			مجموع (Km ²)
	قلمرو شیعی (Km ²)	قلمرو اهل سنت (Km ²)	قلمرو تلفیقی شیعه و اهل سنت (Km ²)	
مساحت در کل حوزه انتخابیه	۱۰۹۳۵/۷۵	۳۴۷۳/۷۵	۴۲/۵	۱۴۴۵۲
درصد از مساحت کل حوزه انتخابیه	۷۵/۶۷	۲۴/۰۴	۰/۲۹	۱۰۰
بجنورد	مرکزی	-	-	۱۴۶۰/۷۵
	گرمخان	-	-	۱۷۵۶
مانه و سملقان	مرکزی	۷۴۰/۵۰	-	۲۱۷۶
	مانه	۹۴۳/۷۵	۱۴۸۳	۲۴۲۶/۷۵
	سملقان	۱۳۸۰	-	۱۳۸۰
جاجرم	مرکزی	۱۵۱۹/۵۰	-	۱۵۱۹/۵۰
	جلگه سنخواست	۱۴۸۹/۵	-	۱۴۸۹/۵
	جلگه شوقان	۶۲۶/۵۰	-	۶۲۶/۵۰

۹۷۰/۵	-	۲۷۷/۵۰	۶۹۳	مرکزی	راز و جرگلان
۸۰۲/۲۵	۴۲/۵	۱۶۱/۲۵	۵۹۸/۵۰	غلامان	
۸۱۱/۷۵	-	۸۱۱/۷۵	-	جرگلان	
۲۲۴۹/۲۵	-	-	۲۲۴۹/۲۵	مرکزی	گرمه

Legend:

- Sectarian & Sunnite territories
- Sectarian territories
- Sunnite territories

شکل ۵) نقشه‌ی پراکندگی مذاهب در استان خراسان شمالی (ترسیم: نگارندگان)

۶- بحث و نتایج

جامعه آماری تحقیق افراد واجد شرایط رأی‌دهی در حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان است. با نگرش به جمعیت متناسب شهرها، روستاها، بخشها و دهستان‌ها و هم‌چنین جمعیت و تنوع اقوام ساکن در این شهرستان، از روش سهمیه‌بندی تصادفی استفاده شده است و حجم نمونه بر پایه فرمول کوکران ۳۵۵ نفر برآورد شده است. پس از انجام مطالعات اولیه و بررسی ادبیات پژوهش اقدام به تعیین اهم موارد قابل نظرخواهی و بحث و تبادل نظر درباره روایی آنها شد. نتیجه این اقدام تهیه پرسش‌نامه‌ای حاوی ۱۴ سؤال متناظر با پرسش‌های اصلی تحقیق بود. پس

از اجرا و گردآوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها مورد واکاوی قرار گرفتند. در این بخش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها ابتدا نتایج توصیفی تحقیق ارائه سپس به آزمون فرضیه‌ها پرداخته می‌شود.

۱-۶- فراوانی و درصد ویژگی‌های افراد نمونه واجد شرایط رای دهی در حوزه انتخابیه

بررسی ویژگی‌های جنسیتی پاسخ‌دهندگان نشان داد که ۴۳/۹ درصد افراد نمونه واجد شرایط در حوزه انتخابیه بجنورد زن و ۵۶/۱ درصد مرد هستند. وضعیت شغلی پاسخ‌دهندگان در دو طبقه کلی مورد ارزیابی قرار گرفت. در رده بندی شغلی از کل حجم نمونه ۲۲۴ نفر کارمند و ۱۳۱ نفر شغل آزاد را داشتند. فراوانی و درصد افراد به تفکیک تحصیلات نشان داد که ۴۵/۴ درصد از افراد نمونه تحصیلات دیپلم، ۳۶/۳ درصد تحصیلات کارشناسی، ۹/۹ درصد کارشناسی ارشد و ۸/۵ درصد دارای تحصیلات دکتری هستند. فراوانی افراد واجد شرایط رأی‌دهی در حوزه انتخابیه به تفکیک سن گویای آن بود که، ۳۶/۶ درصد افراد نمونه ۱۸ تا ۳۰ سال، ۳۲/۱ درصد ۳۰ تا ۵۰ سال و ۳۱/۳ درصد بالاتر از ۵۰ سال هستند (جدول ۸).

جدول ۸) فراوانی و درصد جنسیت افراد نمونه واجد شرایط رأی‌دهی در حوزه انتخابیه بجنورد

شاخص	نوع	فراوانی	درصد	شاخص	مقطع	فراوانی	درصد	شاخص	گروه سنی	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۵۶	۴۳/۹۴	تحصیلات	دیپلم	۱۶۱	۴۵/۳۵	سن	۱۸-۳۰ سال	۱۳۰	۳۶/۶۲
	مرد	۱۹۹	۵۶/۰۶		کارشناسی	۱۲۹	۳۶/۳۴		۳۰-۵۰ سال	۱۱۴	۳۲/۱۱
شغل	کارمند	۲۲۴	۶۳/۱	کارشناسی ارشد	۳۵	۹/۸۶	بالاتر از ۵۰ سال		۱۱۱	۳۱/۲۷	
	آزاد	۱۳۱	۳۶/۹	دکتری	۳۰	۸/۴۵	کل (نفر)		۳۵۵	۱۰۰	

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

۲-۶- تحلیل داده‌ها

برای تحلیل داده‌های گردآوری شده و پاسخ به سؤالات پژوهش از آزمون T تک نمونه‌ای برای سنجش میانگین‌ها، از آزمون T دو گروه مستقل برای مقایسه کلی نظرات افراد واجد شرایط رأی‌دهی برای انتخاب نامزد مورد نظر در حوزه انتخابیه بر اساس جنسیت و نوع شغل و از تحلیل واریانس یک طرفه برای متغیر سن و نوع مدرک استفاده شده است. برای شناسایی دیدگاه‌های موجود درباره انتخاب کاندیدای مورد نظر در حوزه انتخابیه و تشخیص معناداری آن برای سؤال‌های مرتبط از آزمون T تک متغیره استفاده به عمل آمد. فرضیه‌های آماری آزمون عبارتند از:

$$H_0 : \mu = 3$$

$$H_1 : \mu \neq 3$$

جدول ۹) نتایج آزمون T مستقل

متن سؤال و شماره آن در پرسش‌نامه	تعداد	میانگین انتخاب	انحراف معیار	میانگین مقایسه	T	درجه آزادی	سطح معنی داری
۱- آیا در حوزه انتخابیه شما اقوام و طوایف مختلفی زندگی می‌کنند؟	355	27/4	681/	3	192/35	354	000/
۲- آیا هنگام رأی دادن به کاندیداهای مجلس شورای اسلامی، زبان کاندیدا در انتخاب شما تأثیر دارد؟	355	15/4	752/	3	916/28	354	000/
۳- آیا نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در انتخاب شما نقش تعیین کننده دارد؟	355	79/2	453/1	3	665/2-	354	008/0
۴- آیا تحصیلات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟	355	67/3	361/1	3	318/9	354	000/
۵- آیا هنگام رأی دادن، تحصیلات و تجربیات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما مهم است؟	355	66/3	362/1	3	152/9	354	000/
۶- آیا هنگام رأی دادن، هم زبانی و هم طایفه‌ای بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما اهمیت دارد؟	355	27/4	680/	3	163/35	354	000/
۷- آیا همشهری بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما تأثیر دارد؟	355	16/4	721/	3	361/30	354	000/
۸- آیا محل سکونت کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه در انتخاب شما تأثیر گذار است؟ (تعلق مکانی)	355	15/4	703/	3	010/31	354	000/
۹- آیا دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان میدارد، در انتخاب شما مهم است؟ (تعلق خاطر)	355	86/3	088/1	3	968/14	354	000/
۱۰- آیا جمعیت قوم و کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در رأی‌آوری آنها اثرگذار است؟	355	23/4	734/	3	571/31	354	000/
۱۱- آیا در رأی‌آوری یک کاندیدا، تعداد جمعیت همشهری آن کاندیدا تعیین کننده است؟	355	39/4	286/2	3	467/11	354	000/
۱۲- آیا در هنگام رأی دادن، اصلح بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟	355	81/3	188/1	3	857/12	354	000/
۱۳- آیا دغدغه و برنامه کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای	355	09/4	109/1	3	557/18	354	000/

							منطقه یا حوزه انتخابیه، در انتخاب شما موثر است؟
000/	354	031/17-	3	037/1	06/2	355	۱۴- آیا احزاب در رأی‌آوری کاندیداهای حوزه انتخابیه نقش دارند؟

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، از ۱۴ سؤال مطرح شده برای این پژوهش، ۱۲ سؤال میانگینی بیش از ۳ دارند. بنابراین، هر ۱۲ سؤال اهمیتی بیش از متوسط برای افراد واجد شرایط رأی‌دهی در حوزه انتخابیه بجنورد دارند و سؤال‌های ۱ و ۱۱ مهم‌ترین دیدگاه از نظر مردم به شمار می‌آیند. با توجه به بالاتر بودن میانگین‌ها از میانگین مورد مقایسه، تفاوت معنی‌دار است و بنابراین فرض صفر هر ۱۲ سؤال پذیرفته نمی‌شود. اما سؤال‌های شماره ۳ و ۱۴ میانگینی کمتر از متوسط دارند و تفاوت معنی‌داری با میانگین مورد مقایسه ندارند. از این‌رو، از نظر رأی‌دهندگان این سؤال به عنوان دیدگاه اهمیت ندارد و فرض صفر این سؤال پذیرفته می‌شود. لذا چون آماره t تک نمونه‌ای در سطح آلفای ۰/۰۱ برای همه سؤال مطرح شده در منطقه بحرانی قرار می‌گیرد. بر این پایه، تمام زمینه‌های مطرح شده از مشارکت رأی‌دهی از نظر افراد واجد شرایط اهمیت دارند.

الف: پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه با استفاده از نتایج آزمون T مستقل بر پایه جنسیت برای مقایسه کلی نظرات افراد واجد شرایط رأی‌دهی:

جدول (۱۰) خروجی آزمون T مستقل برای بررسی پرسش‌نامه بر اساس جنسیت

متن سوال و شماره آن در پرسش‌نامه	جنسیت	تعداد	میانگین انتخاب	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معنی داری
۱- آیا در حوزه انتخابیه شما اقوام و طوایف مختلفی زندگی می‌کنند؟	زن مرد	156 199	29/4 25/4	699/ 608/	529/	353	761/
۲- آیا هنگام رأی دادن به کاندیداهای مجلس شورای اسلامی، زبان کاندیدا در انتخاب شما تأثیر دارد؟	زن مرد	156 199	16/4 14/4	993/ 05/1	260/	353	757
۳- آیا نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در انتخاب شما نقش تعیین‌کننده دارد؟	زن مرد	156 199	80/2 78/2	431/1 437/1	153/	353	517/
۴- آیا تحصیلات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟	زن مرد	156 199	80/3 56/3	305/1 397/1	652/ 1	353	093/
۵- آیا هنگام رأی دادن، تحصیلات و تجربیات کاندیداهای مجلس شورای	زن	156 199	80/3 54/3	18/1 059/1	789/ 1	353	078/

						مرد	اسلامی برای شما مهم است؟
561/	353	285/	789/ 739/	28/4 26/4	156 199	زن مرد	۶- آیا هنگام رأی دادن، هم زبانی و هم طایفه‌ای بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما اهمیت دارد؟
568/	353	520/	745/ 593/	18/4 14/4	156 199	زن مرد	۷- آیا همشهری بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما تأثیر دارد؟
514/	353	972/	853/ 813/	19/4 12/4	156 199	زن مرد	۸- آیا محل سکونت کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه در انتخاب شما تأثیر گذار است؟ (تعلق مکانی)
545/	353	598/	094/1 086/1	90/3 83/3	156 199	زن مرد	۹- آیا دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان میدارد، در انتخاب شما مهم است؟ (تعلق خاطر)
428/	353	723/ -	806/ 673/	19/4 25/4	156 199	زن مرد	۱۰- آیا جمعیت قوم کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در رأی‌آوری آنها اثرگذار است؟
270/	353	705/ -	755/ 981/2	29/4 46/4	156 199	زن مرد	۱۱- آیا در رأی‌آوری یک کاندیدا، تعداد جمعیت همشهری آن کاندیدا تعیین کننده است؟
050/	347	964/ 1	105/1 242/1	94/3 70/3	156 199	زن مرد	۱۲- آیا در هنگام رأی دادن، اصلح بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
258/	353	337/ -	0783/ 1 136/1	07/4 11/4	156 199	زن مرد	۱۳- آیا دغدغه و برنامه کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای منطقه یا حوزه انتخابیه، در انتخاب شما موثر است؟
313/	353	150/	197/1 152/1	07/2 06/2	156 199	زن مرد	۱۴- آیا احزاب در رأی‌آوری کاندیداهای حوزه انتخابیه نقش دارند؟

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

همان گونه که از جدول بالا بر می‌آید، T مستقل مشاهده شده بر پایه جنسیت برای چهارده سؤال مطرح شده برای این سؤال پژوهش معنی‌دار نیست. از این رو، تفاوت دو گروه از نظر سؤال‌های مطرح شده پژوهش معنی‌دار نیست و می‌توان گفت میان گروه‌ها اتفاق نظر وجود دارد.

ب: پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه با استفاده از نتایج آزمون T مستقل بر بنیاد نوع شغل برای مقایسه کلی نظرات افراد واجد شرایط رأی‌دهی:

جدول (۱۱) آزمون T مستقل برای بررسی سؤال نخست بر پایه نوع شغل

متن سوال و شماره آن در پرسش‌نامه	شغل	تعداد	میانگین انتخاب	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معنی داری
۱- آیا در حوزه انتخابیه شما اقوام و طوایف مختلفی زندگی می‌کنند؟	کارمند آزاد	224 131	28/4 25/4	653/ 729/	289 /	353	466/
۲- آیا هنگام رأی دادن به کاندیداهای مجلس شورای اسلامی، زبان کاندیدا در انتخاب شما تأثیر دارد؟	کارمند آزاد	224 131	17/4 11/4	692/ 847/	774 /	353	487/
۳- آیا نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در انتخاب شما نقش تعیین کننده دارد؟	کارمند آزاد	224 131	65/2 03/3	495/1 352/1	419 /2-	294	016/
۴- آیا تحصیلات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟	کارمند آزاد	224 131	71/3 60/3	325/1 423/1	742 /	353	173/
۵- آیا هنگام رأی دادن، تحصیلات و تجربیات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما مهم است؟	کارمند آزاد	224 131	69/3 60/3	328/1 432/1	622 /	353	222/
۶- آیا هنگام رأی دادن، هم زبانی و هم طایفه‌ای بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما اهمیت دارد؟	کارمند آزاد	224 131	29/4 22/4	658/ 718/	876 /	353	989/
۷- آیا همشهری بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما تأثیر دارد؟	کارمند آزاد	224 131	19/4 11/4	678/ 790/	975 /	353	897/
۸- آیا محل سکونت کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه در انتخاب شما تأثیر گذار است؟ (تعلق مکانی)	کارمند آزاد	224 131	17/4 12/4	670/ 758/	572 /	353	970/
۹- آیا دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان میدارد، در انتخاب شما مهم است؟ (تعلق خاطر)	کارمند آزاد	224 131	98/3 66/3	024/1 167/1	589 /2	244	010/
۱۰- آیا جمعیت قوم کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در رأی‌آوری آنها اثر گذار است؟	کارمند آزاد	224 131	20/4 26/4	755/ 699/	709 /-	353	923/
۱۱- آیا در رأی‌آوری یک کاندیدا، تعداد جمعیت همشهری آن	کارمند آزاد	224 131	46/4 26/4	821/2 742/	783 /	353	373/

کاندیدا تعیین کننده است؟							
169/	251	380 /1	143/1 258/1	87/3 69/3	224 131	کارمند آزاد	۱۲- آیا در هنگام رأی دادن، اصلح بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
000/	214	470 /4	945/0 269/1	30/4 73/3	224 131	کارمند آزاد	۱۳- آیا دغدغه و برنامه کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای منطقه یا حوزه انتخابیه، در انتخاب شما موثر است؟
412/	353	477 /1	031/1 033/1	12/2 96/1	224 131	کارمند آزاد	۱۴- آیا احزاب در رأی‌آوری کاندیداهای حوزه انتخابیه نقش دارند؟

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

نتایج آزمون t مستقل در باره نظر افراد واجد شرایط رأی‌دهی بر پایه نوع شغل نشان می‌دهد که t مستقل مشاهده شده بر پایه نوع شغل در ۱۱ سؤال معنی‌دار نیست. از این رو، تفاوت دو گروه از نظر سؤال‌های مطرح شده معنی‌دار نیست. بدین معنا که میان گروه‌ها اتفاق نظر وجود دارد. اما در سؤال‌های ۳، ۹ و ۱۳ تفاوت میان گروه‌ها معنی‌دار است. بر این اساس، تفاوت دو گروه از نظر زمینه‌های مربوط به مشارکت معنی‌دار است و گروه‌ها با هم اختلاف نظر دارند. هم‌سنجی میانگین‌های دو گروه نشان می‌دهد که افرادی که شغل آزاد دارند به نظر ریش سفید و یا بزرگ طایفه بیش از کارمندان اهمیت می‌دهند. همچنین دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان می‌کند، برای کارمندان بیش از افراد با شغل آزاد در انتخاب کاندیدای مورد نظر در حوزه انتخابیه اهمیت دارد و نیز دغدغه و برنامه نامزد برای منطقه یا حوزه انتخابیه برای افراد کارمند و جنسیت زن بیش از افراد دارای شغل آزاد اهمیت دارد.

ج: پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه با استفاده از تحلیل واریانس یک طرفه بر پایه نوع سن برای مقایسه کلی نظرات افراد واجد شرایط رأی‌دهی:

جدول (۱۲) آزمون F برای بررسی سؤالات پرسش‌نامه بر پایه نوع سن

سطح معنی داری	F	میانگین مجذورات	درجه آزاد ی	مجموع مجذورات	منبع تغییرات	متن سوال و شماره آن در پرسش‌نامه
062/	799/2	288/1	2	575/2	بین گروهها	۱- آیا در حوزه انتخابیه شما اقوام و طوایف مختلفی زندگی می‌کنند؟
		460	352	921/161	درون گروهها	

			354	496/164	جمع	
098/	335/2	313/1	2	625/2	بین گروهها	۲- آیا هنگام رأی دادن به کاندیداهای مجلس شورای اسلامی، زبان کاندیدا در انتخاب شما تأثیر دارد؟
		562/	352	854/197	درون گروهها	
			354	479/200	جمع	
000/	521/10 2	664/137	2	327/275	بین گروهها	۳- آیا نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در انتخاب شما نقش تعیین کننده دارد؟
		343/1	352	662/472	درون گروهها	
			354	989/747	جمع	
000/	996/14	756/25	2	512/51	بین گروهها	۴- آیا تحصیلات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
		718/1	352	584/604	درون گروهها	
			354	096/656	جمع	
000/	629/12	226/25	2	452/50	بین گروهها	۵- آیا هنگام رأی دادن، تحصیلات و تجربیات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما مهم است؟
		724/1	352	984/606	درون گروهها	
			354	437/657	جمع	
057/	889/2	325/1	2	650/2	بین گروهها	۶- آیا هنگام رأی دادن، هم زبانی و هم طایفهای بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما اهمیت دارد؟
		458/	352	390/161	درون گروهها	
			354	039/164	جمع	
121/	125/2	100/1	2	201/2	بین گروهها	۷- آیا همشهری بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما تأثیر دارد؟
		518/	352	323/182	درون گروهها	
			354	524/184	جمع	
082/	521/2	237/1	2	474/2	بین گروهها	۸- آیا محل سکونت کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه در انتخاب شما تأثیر گذار است؟ (تعلق مکانی)
		491/	352	692/172	درون گروهها	
			354	166/175	جمع	
000/	964/10	300/12	2	601/24	بین گروهها	۹- آیا دغدغههای عمرانی و توسعه‌های که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان میدارد، در انتخاب شما مهم است؟ (تعلق خاطر)
		122/1	352	909/394	درون گروهها	
			354	510/419	جمع	
068/	704/2	445/1	2	891/2	بین گروهها	۱۰- آیا جمعیت قوم کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در رأی‌آوری آنها اثرگذار است؟
		535/	352	168/188	درون گروهها	
			354	059/191	جمع	
563/	576/	016/3	2	031/6	بین گروهها	۱۱- آیا در رأی‌آوری یک کاندیدا، تعداد جمعیت همشهری آن کاندیدا تعیین کننده است؟
		240/5	352	543/1844	درون گروهها	
			354	575/1850	جمع	

000/	530/16	480/21	2	960/42	بین گروهها	۱۲- آیا در هنگام رأی دادن، اصلح بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
		299/1	352	395/457	درون گروهها	
			354	355/500	جمع	
000/	935/32	359/34	2	717/68	بین گروهها	۱۳- آیا دغدغه و برنامه کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای منطقه یا حوزه انتخابیه، در انتخاب شما موثر است؟
		043/1	352	215/367	درون گروهها	
			354	932/435	جمع	
629/	464/	497/	2	994/	بین گروهها	۱۴- آیا احزاب در رأی‌آوری کاندیداهای حوزه انتخابیه نقش دارند؟
		072/1	352	383/377	درون گروهها	
			354	377/378	جمع	

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه درباره نظر افراد واجد شرایط رأی‌دهی بر پایه نوع سن نشان می‌دهد که، نظر افراد واجد شرایط برای همه سؤال‌های پژوهش با هم در یک سطح یا برابر است و تفاوت معنی‌داری میان گروه‌ها وجود ندارد. بدین معنا که گروه‌ها با یکدیگر اتفاق نظر دارند. اما در سؤالات ۳، ۴، ۵، ۹، ۱۲ و ۱۳ این تفاوت وجود دارد و گروه‌ها اختلاف نظر دارند و نظر افراد با هم برابر نیست. برای تعیین تفاوت معنی‌دار میان گروه‌ها از آزمون شفه^۱ استفاده شد که نتایج گویای آن هستند که در زمینه مهم بودن نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در سؤال سه بین گروه سنی ۳۰-۱۸ سال، ۵۰-۳۰ سال و ۵۰ سال به بالا تفاوت معنی‌دار وجود دارد. نتایج آزمون نشان می‌دهند که، افراد ۵۰ سال به بالا بیش از دیگر گروه‌های سنی به نظر ریش سفید اهمیت می‌دهند. در سؤال ۴ و ۵ که به بررسی نظر افراد درباره میزان اهمیت تحصیلات و تجربیات نامزد مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه می‌پردازد، ناهم‌سویی دیده می‌شود؛ نتایج گویای آن هستند که، افراد ۵۰ سال به بالا کمتر از دیگر گروه‌های سنی به تحصیلات و تجربیات نامزد مجلس شورای اسلامی اهمیت می‌دهند. سؤال ۹ دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای نامزد که در تبلیغات بیان می‌شود و سؤال ۱۲ که اصلح بودن کاندیدا در انتخابات را می‌سنجد، نتایج آزمون نشان می‌دهند که، گروه سنی ۳۰-۱۸ سال کمتر از دیگر گروه‌های سنی به دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای و اصلح بودن کاندیدا در هنگام انتخاب فرد مورد نظر اهمیت می‌دهند. سؤال ۱۳ دغدغه و برنامه نامزد برای حوزه انتخابیه پرسیده شده که میان گروه‌ها ناهم‌سویی دیده می‌شود و نشان می‌دهد که گروه سنی ۳۰-۱۸ سال کمتر از دیگر گروه‌های سنی به

¹Scheffe

دغدغه و برنامه نامزد در انتخاب فرد مورد نظر اهمیت می‌دهند و ۵۰-۳۰ ساله‌ها بیشتر از ۵۰ سال به بالا به دغدغه‌های نامزد انتخاباتی اهمیت می‌دهند.

د: پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه با استفاده از تحلیل واریانس یک طرفه به تفکیک تحصیلات برای مقایسه کلی نظر افراد واجد شرایط رأی‌دهی:

جدول (۱۳) آزمون F برای بررسی سؤالات پرسش‌نامه به تفکیک تحصیلات

متن سوال و شماره آن در پرسش‌نامه	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
۱- آیا در حوزه انتخابیه شما اقوام و طوایف مختلفی زندگی می‌کنند؟	بین گروهها	306/	3	102/	218/	884/
	درون گروهها	190/164	351	468/		
	جمع	496/164	354			
۲- آیا هنگام رأی دادن به کاندیداهای مجلس شورای اسلامی، زبان کاندیدا در انتخاب شما تأثیر دارد؟	بین گروهها	717/1	3	572/	010/1	388/
	درون گروهها	762/198	351	566/		
	جمع	479/200	354			
۳- آیا نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در انتخاب شما نقش تعیین کننده دارد؟	بین گروهها	966/172	3	655/57	193/35	000/
	درون گروهها	023/575	351	638/1		
	جمع	989/747	354			
۴- آیا تحصیلات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟	بین گروهها	084/292	3	361/97	881/93	000/
	درون گروهها	012/364	351	037/1		
	جمع	096/656	354			
۵- آیا هنگام رأی دادن، تحصیلات و تجربیات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما مهم است؟	بین گروهها	696/286	3	565/95	477/90	000/
	درون گروهها	740/370	351	056/1		
	جمع	437/657	354			
۶- آیا هنگام رأی دادن، هم زبانی و هم طایفه‌ای بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما اهمیت دارد؟	بین گروهها	377/	3	126/	269/	847/
	درون گروهها	663/163	352	466/		
	جمع	039/164	354			
۷- آیا همشهری بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما تأثیر دارد؟	بین گروهها	010/2	3	670/	289/1	278/
	درون گروهها	514/182	351	520/		
	جمع	524/184	354			
۸- آیا محل سکونت کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در	بین گروهها	218/2	3	739/	501/1	214/

		493/	351	948/172	درون گروهها	حوزه انتخابیه در انتخاب شما تأثیر گذار است؟ (تعلق مکانی)
			354	166/175	جمع	
000/	764/16	525/17	3	575/52	بین گروهها	۹- آیا دغدغههای عمرانی و توسعه‌های که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان میدارد، در انتخاب شما مهم است؟ (تعلق خاطر)
		045/1	351	934/366	درون گروهها	
			354	510/419	جمع	
528/	742/	401/	3	204/1	بین گروهها	۱۰- آیا جمعیت قوم کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در رأی‌آوری آنها اثرگذار است؟
		541/	351	855/189	درون گروهها	
			354	059/191	جمع	
790/	348/	831/1	3	494/5	بین گروهها	۱۱- آیا در رأی‌آوری یک کاندیدا، تعداد جمعیت همشهری و هم‌محلی‌های آن کاندیدا تعیین کننده است؟
		257/5	351	080/184 5	درون گروهها	
			354	575/185 0	جمع	
000/	307/7	804/9	3	411/29	بین گروهها	۱۲- آیا در هنگام رأی دادن، اصلح بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
		342/1	351	944/470	درون گروهها	
			354	355/500	جمع	
000/	466/11	970/12	3	909/38	بین گروهها	۱۳- آیا دغدغه و برنامه کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای منطقه یا حوزه انتخابیه، در انتخاب شما موثر است؟
		131/1	351	024/397	درون گروهها	
			354	932/435	جمع	
298/	231/1	313/1	3	939/3	بین گروهها	۱۴- آیا احزاب در رأی‌آوری کاندیداهای حوزه انتخابیه نقش دارند؟
		067/1	351	439/374	درون گروهها	
			354	377/378	جمع	

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه درباره نظر افراد واجد شرایط رأی‌دهی به تفکیک تحصیلات نشان میدهد که، نظر افراد واجد شرایط برای همه سؤال‌های پژوهش با هم در یک سطح و برابر نیست و در برخی سؤالات تفاوت معنی‌داری میان گروه‌ها وجود دارد و گروه‌ها با یکدیگر هم‌سو نیستند. در سؤالات ۳، ۴، ۵، ۱۲، ۱۳ و تفاوت وجود دارد و گروه‌ها اختلاف نظر دارند و افراد هم‌سو نیستند. برای تعیین تفاوت معنی‌داری میان گروه‌ها از آزمون شفه استفاده شد. در زمینه مهم بودن نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در سؤال ۳ میان تحصیلات دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تفاوت معنی‌دار وجود دارد. نتایج آزمون گویای این است که افرادی که تحصیلات دیپلم دارند، بیش

از افراد با تحصیلات بالاتر به نظر ریش سفید اهمیت می‌دهند. افراد با تحصیلات کارشناسی و کارشناسی ارشد بیشتر از افراد دارای تحصیلات دکتری به نظر ریش سفید اهمیت می‌دهند. در سؤال ۴ و ۵ که به بررسی نظر افراد درباره میزان اهمیت تحصیلات و تجربیات نامزد مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان می‌پردازد، ناهم‌سویی دیده می‌شود. نتایج گویای آن هستند که افرادی که دارای تحصیلات دیپلم هستند کمتر از افراد با تحصیلات بالاتر به تحصیلات و تجربیات کاندیدا اهمیت می‌دهند. سؤال ۹ در خصوص دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای کاندیدا در زمان تبلیغات نشان می‌دهد که، افراد دارای تحصیلات دیپلم کمتر از افراد با تحصیلات بالاتر به دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای کاندیدا برای حوزه انتخابیه اهمیت می‌دهند. سؤال ۱۲ که اصلح بودن کاندیدای مجلس در انتخاب رأی‌دهنده را می‌سنجد، نتایج آزمون نشان می‌دهد، افرادی که تحصیلات دکتری دارند، بیشتر از افراد با تحصیلات دیپلم و کارشناسی به اصلح بودن کاندیدا اهمیت می‌دهند. سؤال ۱۳ که در آن دغدغه و برنامه کاندیدای مجلس برای حوزه انتخابیه پرسیده شده‌است، نتایج آزمون نشان می‌دهد که، میان گروه‌ها ناهم‌سویی دیده می‌شود. افرادی که تحصیلات دیپلم دارند کمتر از افراد با تحصیلات بالاتر به دغدغه و برنامه کاندیدای مجلس برای حوزه انتخابیه اهمیت می‌دهند.

جدول ۱۴) رتبه‌بندی سؤال‌های متغیرهای پژوهش

اولویت	میانگین رتبه	شماره سؤال و محتوای آن
نخست	94/12	۱۱- آیا در رأی‌آوری یک کاندیدا، تعداد جمعیت همشهری و هم‌زبانهای آن کاندیدا تعیین‌کننده است؟
دوم	81/12	۱- آیا در حوزه انتخابیه شما اقوام و طوایف مختلفی زندگی می‌کنند؟
سوم	76/12	۶- آیا هنگام رأی دادن، هم‌زبانان و هم‌طایفه‌های بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما اهمیت دارد؟
چهارم	58/12	۱۰- آیا جمعیت قوم و هم‌زبانان کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در رأی‌آوری آنها اثرگذار است؟
پنجم	17/12	۷- آیا همشهری بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما تأثیر دارد؟
ششم	15/12	۲- آیا هنگام رأی دادن به کاندیداهای مجلس شورای اسلامی، زبان کاندیدا در انتخاب شما تأثیر دارد؟
هفتم	12/12	۸- آیا محل سکونت کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه در انتخاب

		شما تأثیر گذار است؟ (تعلق مکانی)
هشتم	06/12	۱۳- آیا دغدغه و برنامه کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای منطقه یا حوزه انتخابیه، در انتخاب شما موثر است؟
نهم	58/10	۹- آیا دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای که کاندیدای مجلس در تبلیغات خود بیان میدارد، در انتخاب شما مهم است؟ (تعلق خاطر)
دهم	33/10	۱۲- آیا در هنگام رأی دادن، اصلح بودن کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
یازدهم	12/10	۴- آیا تحصیلات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی در انتخاب شما اهمیت دارد؟
دوازدهم	04/10	۵- آیا هنگام رأی دادن، تحصیلات و تجربیات کاندیداهای مجلس شورای اسلامی برای شما مهم است؟
سیزدهم	71/6	۳- آیا نظر ریش سفید یا بزرگ طایفه در انتخاب شما نقش تعیین کننده دارد؟
چهاردهم	89/3	۱۴- آیا احزاب در رأی‌آوری کاندیداهای حوزه انتخابیه نقش دارند؟

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی سؤال‌های دیدگاه‌های مشارکت از نظر افراد واجد شرایط رأی‌دهی نشان می‌دهد که، پرسش ۱۱ (تعداد جمعیت هم‌شهری و هم‌زبان‌های کاندیدا که نقشی تعیین‌کننده در انتخاب کاندیدا دارد) با میانگین ۱۲/۹۴ از نظر پرسش‌شوندگان دارای اولویت و سؤال ۱۴ (نقش وابسته بودن کاندیدا به حزب خاص در رأی‌آوری کاندیدا) با میانگین ۳/۸۹ در اولویت آخر قرار دارد و پرسش‌شوندگان این سؤال را به عنوان یک دیدگاه مهم تلقی نمی‌کنند. میانگین سؤالات مرتبط با این متغیر در یک طیف قرار دارد و دامنه‌ای از ارقام ۱۲/۹۴ تا ۳/۸۹ را در بر می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

کنش سیاسی افراد و جوامع تابعی از ادراک محیطی و برداشتی است که از منافع و مصالح خود دارند. عوامل مختلفی به چنین ادراک و برداشتی جهت و معنا می‌دهند. شرکت در انتخابات ساده‌ترین شکل و نوع کنش سیاسی است. این کنش، برخاسته از تنوع در برداشت‌ها در نواحی و جوامع مختلف و مقیاس انتخابات، نمودهای متفاوتی دارد. بر پایه یافته‌ها هراندازه مقیاس انتخابات

خردتر باشد، افراد منافع خود را بیشتر مورد توجه قرار می‌دهند. در ایران، این وضعیت در انتخابات شوراها و مجلس شورای اسلامی نمود بیشتری دارد. وضعیت یاد شده در بسیاری از شهرستان‌ها که هنوز مناسبات سنتی و تباری چیره است و افراد شناخت بیشتری از هم دارند، گسترده‌تر است. بدین معنا که درصد کلانی از آراء نامزدهای انتخابات بیش از آنکه ناشی از شایستگی و کارایی حزبی باشد، برآیند آراء طایفه‌ای و زادگاهی آنهاست و و نامزدها در محله و زادگاه خود بیشترین اقبال را دارند. به همین دلیل شاخصه‌های دیگر نماینده چون داشتن تحصیلات عالی، پیشینه خدماتی و سیاسی، وابستگی حزبی و غیره تحت الشعاع قرار می‌گیرد. واکاوی داده‌های برخاسته از مطالعه میدانی بررسی رفتار انتخاباتی مردم در حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان نشان داد که عواملی چون هم‌شهری، هم‌زبانی، قومیت و هم‌مذهبی با نامزد انتخاباتی و محل سکونت کاندیدا در حوزه انتخابیه در تعیین رفتار انتخاباتی مردم تأثیر گذارده و عواملی مانند سوابق تحصیلی و کاری کاندیدا، میزان و نوع تبلیغات، دغدغه‌های عمرانی و توسعه‌ای، اصلح بودن کاندیدا و نوع احزاب در درجه دوم اولویت رأی‌دهندگان قرار دارند. وجود چنین شناسه‌های فرهنگی و محیطی سبب شده است که نامزد نیز در جریان کارزار انتخاباتی خود کمتر بر وابستگی حزبی‌اش تأکید کند و بیشتر بر سویه‌های رأی‌آوری مانند هم‌زبان و هم‌شهری بودن تأکید کند. بر این پایه، با نگرش به بالا بودن جمعیت کردهای کرمانج نسبت به دیگر هویت‌های قومی در این حوزه انتخابیه، تأکید بر هویت کردی در جذب آراء بسیار مؤثر است. برخاسته از عنصر هویت مکانی و بیشینگی کُرد زبانان در حوزه انتخابیه، تقریباً در اغلب دوره‌ها دست‌کم یک نامزد کردزبان برگزیده شده است. وضعیتی که نقش به‌سزایی در انتخاب فرد موردنظر در انتخابات مجلس شورای اسلامی دارد. بر این پایه، فرضیه مقاله که در قالب آن در حوزه انتخابیه بجنورد، مانه و سملقان، گرمه، جاجرم و راز و جرگلان الگوی فضایی رأی از عواملی مانند هویت‌های قومی-زبانی و تعلق مکانی برخاسته از وزن جمعیت وابسته به این هویت‌ها اثر می‌پذیرد، تأیید می‌شود. برآیند طبیعی چنین مناسبات فرهنگی، حذف کسانی است که به گروه‌های کوچک‌تر فرهنگی و قومی وابسته هستند. از این رو، کوشش برای بالا بردن سطح فرهنگ سیاسی و توجه به دیگر شناسه‌های سیاسی و کارآمدی گزینه‌ای گریزناپذیر است.

کتابنامه

1. Ahmadipour, z. & Hafeznia, M. & Khojam Lee(2011). Analysis of constituencies in Golestan province after the Islamic Revolution, Geopolitical Quarterly, Volume 7, Number 1 [In Persian].
2. Akhavan Mofrad, H. (2008), Investigating the ways of ethnic convergence with emphasis on Turkish and Kurdish ethnic groups in Mako city, Quarterly Journal of Law Enforcement Management Studies, Third Year, Fourth Issue, Winter 2008, [In Persian].
3. Aqabakhshi, A. Afshari Rad , M.(2004), Culture of Political Science, Chapar Publications, Tehran, [In Persian].
4. Ayubi, H. (1998), Analysis of electoral behavior of voters, , Quarterly Journal of Political and Economic Information, No. 138-137 , [In Persian].
5. SHokouei, H. (2003), Electoral participation; Causes and motives, NO:9, [In Persian].
6. Badiie Azandahi , M. & Panahande khah, m. & Mokhtari, R. (2008), The Role of Spatial Sense in Indigenous Identity, Case Study: Yasouji Students of Tehran Universities , Geopolitical Quarterly, Volume 4, Number 2, , [In Persian].
7. Barati, n. & Suleiman Nejad, M. Perception of stimuli in a controlled environment and the effect of gender on it, Bagh-e-Manzar Scientific-Research Quarterly, Nazar Art, Architecture and Urban Planning Research Center, Volume 8, Issue 18, Summer 2011, , [In Persian].
8. Clark, Audrey N , 1988.(Second impression), Longman Dictionaly Of Geography: Human And Physical. Longman, Essex, England.
9. .Dummelt, M. (1997) Principles' of Electoral Reform, Oxford: Oxford University Press.
10. Falahat, Sadegh (2006) The concept of good place and its shaping factors, Journal of Fine Arts, No.[In Persian].
11. Hafeznia, Mohammad and Morad Kaviani Rad (2014), Philosophy of Political Geography, Institute for Strategic Studies Publications, Tehran, [In Persian].
12. Hooshmand Moghaddam Ziarat, Abbas Ali (2004), "A Brief History of Bachukhe Ship", Tehran, Sepas Publications, [In Persian].
13. Hosseinzadeh Bavanloo, Ismail (1998), "Critique and Review of Books Moved to Khorasan", Shahrvand (Journal), Year 8, No. 394, Canada, [In Persian].

14. Jackson, Peter., And Smith, Susan J. 1984. Exploring Social Geography. George Allen And Unwin (publishers) Ltd., London, UK.
15. Jafari, Teymour (2015), "Statistical study and geographical analysis of ethnic groups living in the settlements of North Khorasan", Quarterly Journal of North Khorasan Disciplinary Knowledge, Year 2, Issue 7, Fall. [In Persian].
16. Jalaipour, Hamidreza and Ali Ghanbari (2009), "Study of National Identity and Values of Globalization with Emphasis on Arabic-speaking Iranians", Journal of Social Sciences, Year 3, Issue 2, Summer, [In Persian].
17. Kaviani Rad, Morad, (2013) The Geography of Elections Affecting Presidential Elections in Iran, Kharazmi University, [In Persian].
18. Fattahi, Mostafa (2012) The effect of spatial identity on national convergence, Journal of Spatial Planning and Planning, No. 1 (73), [In Persian].
19. Lawson, B. (2001); The Language of Space, Oxford, first published, Architectural Press
20. Matlak, Jan (2009), Introduction to Environment and Landscape Design, translated by the Deputy of Education and Research of the Parks and Green Space Organization of Tehran, [In Persian].
21. Mojtahedzadeh, Pirooz (2002), Political Geography and Geographical Politics, First Edition, Samat Publications, [In Persian].
22. Mortazavi, Shahnaz (2001), Environmental Psychology and its Application, Tehran, Shahid Beheshti University Press, [In Persian].
23. Rahnama, Mohammad Reza and Mohammad Hassan Razavi (2012), The effect of the sense of spatial belonging on social capital and participation in neighborhoods of Mashhad, Journal of Fine Arts-Architecture and Urban Planning, Volume 17, Number 2, Summer, [In Persian].
24. Rezazadeh, Razieh (2006), Psychological and Sociological Approach to Place Identity in New Cities, Proceedings of the International Conference on New Cities, New Cities Development Company Publications, First Edition, Tehran, [In Persian].
25. Sarmast, Bahram and Mohammad Mehdi Motavasoli (2010), A Study and Analysis of the Role of the City Scale in the Sense of Belonging to a Place (Case Study: Tehran), Bi-Quarterly Journal of Urban Management, No. 26, Fall and Winter, [In Persian].
26. Shasti, Shima and Mirzaei, Navab (2008) Spatial / Social Identity Recognition and Development of Its Endogenous Factors for the Growth

- and Development of Human Identity (in the Field of Central Grasslands) First International Conference on Traditional Zagros Settlementsm, [In Persian].
27. Shokouei, Hossein (2007), *New Thoughts in the Philosophy of Geography, Volume One, Ninth Edition*, Publications of the Institute of Geography and Cartography of Gita Studies, [In Persian].
 28. SHokouei, H.(2003), *New Thoughts in the Philosophy of Geography, Volume II, Environmental Philosophies and Geographical Schools*, Gita Shenasi Publications, First Edition, [In Persian].
 29. SHokouei, H. (2003), *New Thoughts in the Philosophy of Geography, Volume II, Environmental Philosophies and Geographical Schools*, Gita Shenasi Publications, First Edition, [In Persian].
 30. Statistics Center of Iran (2012) *Statistical Yearbook 1390 North Khorasan*. Tehran: Statistics Center of Iran Publications.[In Persian].
 31. Tabibi, Heshmat A. (1992) "Fundamentals of Sociology and Anthropology of Tribes and Nomads (A Case Study of Kurdish Nomads)", First Edition, Tehran, Tehran University Press , [In Persian].
 32. Taheri, Masoumeh, (2005), *Integration is the best way to pass on the geography of elections*, Shargh newspaper, [In Persian].
 33. Taylor, peter & Johnston, Ronald,(1979), *Geography of election*,London:croom Helm.
 34. North Khorasan Province Planning and Budget Organization (2017), *Excerpts from the General Population and Housing Census of North Khorasan Province, 2006-2007*. [In Persian].
 35. Parchami,D. (2007), *Examining the participation of the people in the ninth presidential election*, Peugeot Humanities Issue (Sociology Special Issue) , [In Persian].
 36. Pir Babaei, m.& Sajjadzadeh (2011), *Collective belonging to a place, realization of social housing in a traditional neighborhood*, Nazar Garden, No. 16, Spring , [In Persian].
 37. Pishgahifard , z. (2013), *Collection of Articles on the Geography of Iranian Elections, Volume I*, University Jihad Publications, [In Persian].
 38. Yordshahian, Ismail (2001), "Ethnic genealogy and national life", Tehran, Farzan Rooz , [In Persian].